

R * A * J * A * I D

Nr. 21

Oktoober

1937

SISUKORD: R. Meresmaa — Öppigem korda ~~ann~~astama! J. Rõks — Jakob Liiv oma elu õhtupoolikul. Jakob Liiv — Kodukoldelt. Jakob Liiv — Jahil. Eeda Kook — Paadiga. Aino Virge — Sügispühad. H. Tammerk — Takti-tunne. Ed. Kansa — Põrsas ja orav. W. Zelinsky — Kiri tütarlastekoolist Vahemere rannikult. H. Valvur — Minu reis. Aarne Vinkel — Ühele sõbrale. Robert Kello — Rahvuslipp koduõuele. A. Vendsalu — Kilde Rakverest. Aino Tursman — Hallid varjud. L. Rimmel — Sügismõtted. Virve Mets — Enne eksamit. Miku Saks — Minu kahest hingest. Rein Rebas — Rockfelleri surm. Enn — Kroonika. Valve Seeger — Õpilane raamatu sõbrana. Ilse Tülli — Minu armsaim ajaviide. Henrik Ilmre — Jälle kooli. *** — Pöörangu-Peeter. E. Rannamaa — Kuidas õppisin masinal kirjutama. Ringvaade. Ajusport. K a a s — M. Kesslerilt.

KESKKOOLI- JA GÜMNAASIUMIAJAKIRJA

„Tuleviku Rajad“

novembrikuu number

I L M U B 30. N O V E M B R I L

eeesti grammatikate 300 aasta ja meie keeleuuen-
dusliku liikumise 25 aasta juubeli puhul

keelenumbrina

suurendatud ja illustreeritud kujul

Keelenumbris esinevad kirjutistega peale õpilaste ja õpetajate tuntud keelemehed: prof. Andrus Saareste, mag. Johannes Aavik, lektor Joh. V. Veski, Kaarel Leetberg ja teised

Kui koolid soovivad keelenumbrit rohkem levitada kui harilikult, siis tuleb sest aegsasti toimetusele teatada

EESTI
RAHVUSRAAMATUKOGU

TULEVIKU RAJAD

EESTI KESKKOOLI- JA GÜMNAASIUMINOORSOO AJAKIRI

III aastakäik

Oktoobrikuu

Nr. 21

Oppigem korda armastama!

IGAL POOL, KUS ON TEGEMIST HULKADEGA, NÕUAB TÕO EDUKUS KORDA. KUI KUJUTELLA ENDALE, ET SÕNARAAMATUS POLEKS SÕNADE PAIGUTAMISES KORDA VÕI ET SUURTES TABELITES ARVUD OLEKSID PAISATUD SEGI, SIIS POLEKS NIMETATUD ABINÕUDEGA MÕELDAV MINGI EDUKAS TÕO. ANALOOGILINE ON LUGU, KUI ON TEGEMIST INIMHULKADEGA. JA MIDA SUUREMAD ON NEED HULGAD, SEDA SUUREMAD ON NÕUDED KORRA SUHTES. ON SELGE, ET PEREKONNAS, KUS ON ÜKS VÕI KAKS LAST, EI TARVITSE KORRA SUHTES SEADA SAMA SUURI NÕUDEID KUI SEAL, KUS LAPSI ON VIIS, KUUS VÕI VEELGI ENAM. KOOLIS, KUS TEGEMIST ON SADADEGA, SEAB SEE SUUR HULK KORRA SUHTES VEELGI SUUREMAID NÕUDEID. JA SEE KORD TEENIB SELLE SUURE HULGA ENDA HUVISID: KELLEGI TÕO EI TOHI OLLA TAKISTATUD, KELLEGI TÕO TULEMUSED EI TOHI KANNATADA KORRA PUUDULIKKUSEST.

KORD RAHULDAB KA SUUREL MÄÄRAL MEIE ILUTUNNET. KUJUTELGEM ENDILE KAHT PUUKOOLI ÜHE JA SAMA PUUDE KOOSSEISUGA, KUID VÄGA SUURE ERINEVUSEGA PUUDE PAIGUTAMISES: ÜHES KORRALIKUD SIRGED READ KÜLVAMISE VÕI ISTUTAMISE AASTATE JÄRJEKORRAS, TEISES AGA KÕIK SEGI PAISATUD KÜLL SORTIDE, KÜLL AASTATE JA KESTEAB MIS SUHTES VEEL. MEIE EI KAHTLE, ET ESIMENE NEIST MEILE VÕRRATULT ROHKEM IMPONEERIB: MEILE MEELDIB SEE KORD JA MEIE KAS ÜTLEME VÕI VÄHEMALT MÕTLEME, ET TA ON ILUS.

KORD VAJAB AEGA, ET TEMAGA HARJUDA. AGA KUI OLLAKSE HARJUNUD, SIIS TUNTAKSE, ET KORD ON SÕBER, MIS SOODUSTAB MEIE TÕOD.

KORDA LUUA JA KORDA PIDADA ON KERGE SEAL, KUS OLLAKSE TEADLIKUD, ET KORD ON VAJALIK JA KORRA PUUDUMINE ON KAHJULIK.

AUSTAGEM SIIS KORDA OMA TÕO HUVIDES JA HARJUGEM TEMAGA IGAL POOL, KUS SEE KULTUURINIMESELE TÄRVLIK — KODUS, KOOLIS, SELTSKONNAS! MÄRKAMATULT ÕPIME SIIS AJA JOOKSUL KORDA ISEGI ARMASTAMA.

R. MERESMAA.

Jakob Liiv oma elu õhtupoolikul

Vanameister Jakob Liiv elab vaikeses Rakveres oma tegevusküllase elu rahulikke vanaduspäevi. Ehkki juba kümmekond aastat pingutavast õpetajaametist loobunud, siiski töötas luuletaja kuni viimase ajani intensiivselt kaasa Rakvere seltskonnaelus ja omavalitsuses. Oli vaja arstilt pinguldusi keelavat korraldust, et sundida tulist aatevõitlejat tagasi tõmbuma avalikult võitlusareenilt. Inimesena on Jakob Liiv sõbralik ning lahke, tema vaimne isiksus on laiapiirdeline ja sügav. Tulise patrioodina tunneb ta huvi kõige vastu Eesti elus ja tema ainus kurtmine oma elu õhtupoolikul on see, et ei saa näha Eesti arenemist veel pika aja jooksul. Ligi 79-aastasena omab kirjanik haruldast vitaalsust, hea kõnelejana otse pillub sädemeid enda ümber ning sütitab kuulajaid. Temast õhkub endisaegade rüütellikust ning hingepeenust.

Poeet pühendab end nüüd Rakvere kodu üksinduses oma memuaariliste jutustuste väljaandmisele, samuti on loota paari aasta pärast uue luuletuskogu ilmumist, sest vanameister on selgi alal veel intensiivselt loov.

JAKOB LIIV.

Kodukoldelt

Mälestusi Juhan Liivast tema 24-ndaks surmapäevaks

Väikeses keivas Oja talus
Meile pandi eluks alus,
Osutati otse tee.
Isa tarka juttu ajas,
Ema töötas virgalt majas,
Kerge tundus talle see.

Kehva toit meil, lastel, kõhus,
Siiski õues vabas õhus
Tõsist mõnu tundsime.
Jooksime seal paljajalu
Ega tunnud sest suurt valu,
Kui ork tungis varbasse.

Peipsi pinnal taeva sina
Peegeldus —, kui õitsev lina
Seisis järv meil silme ees.
Kalurite vened, pöödid
Ujusid kui väikesed vaadid
Valendavais purjedes.

Võidu neid sealt lugesime,
Võitja teenis kõrge nime...
Väike Juku kinnitas:
„Kõige rohkem ma neid näinud,
Neid on sada mööda läinud:
Mina olen kuningas!“

Aga saatus see ei maga.
Kaua värske kuningaga
Ma ei saanud mängida.
Kaameks muutus tema nägu,
Käkimäe peal laulvat kägu!
Jäi ta kurvalt kuulama.

Kuulatas ja mõtiskeles,
Tihti pahanduski sellest,
Et ta aru siin ei saa:
Kuidas võib noor inimene,
Väike karjapoisikene
Nõnda rõõmsalt hõisata.

Õhtul vaikeses metsamühas
Nagu suures templis pühas
Tahtis üksi viibida.
Loodus sai ta lohutajaks,
Metsa jäi ta kauaks ajaks
Kurvameelselt kõndima.

Vist ta õrnus õhtutuulis
Metsavaimu hääli kuulis,
Vesineitsi armast viit.
Nende laulu, salasõnu
Kuulates ta tundis mõnu,
Lahkuda ei tahtnud siit.

Ema hinges valu tärkas,
Kui ta Juku nukrust märkas,
Püüdis teda arstida,
Lubas toita küpsisega,
Kostitada kookidega,
Kui ta hakkaks mängima.

Aga ta ei hoolind emast,
Mängijat ei saanud temast,
Aralt astus elusse.
Isamaad vaid hinges kandis,
Prohvetina hiljem andis
Ennustusi Eestile.

Mu enda noorus

Midagi mul jäänuks ripakile:
Vähe vagatsust, veel vähem voorust,
Ega ole musti rauga prille,
Mille läbi näha praegust noorust.

Läbi oma nooruse ja aja
Vaatan noori, igaüks on armas,
Neile vabadust ja rõõmu vaja,
Et neist võrsuks rahvas vapper,
varmas.

Harva vaim mul hoiatustest hoolis,
Sarvi laiutades jooksin ringi,
Aga hiljem tundsin elukoolis:
Vähe kulutatud noorelt kingi.

Jakob Liiv

Asjatuks jäi vanemate valve,
Selles tuli minna nagu sõtta.
Täitsin nõnda elurõõmu salve,
Nüüdki on sealt midagi veel võtta.

JAKOB LIIV

Jahil

Ma olin noorena kirglik jahimees.
Mitte ainult päeval ei käinud ma jahil, vaid ka öösel — isegi unes. Jahisarve hääl oli mu armsam muusika ja koerte kilkamine metsas ilusam ööbiku laulust. Vanemate jahimeeste imelood, võitlused huntide ja karudega, mis, nagu hiljem aru sain, kakskolmandikku valet sisaldasid, olid mulle meeldivamad kui kõige kõnekama pastori jutlused.

Ma oskasin tedrekukki mängu ajal enda juurde kutsuda, laanepüüsid vilega petta, isahirvi emahäälaliste pillidega lähemale meelitada ja jäneste

ring rebaste jälgedest talvel aru saada, kus nad haake tehes ja jälgi peites puhkepaiga olid asutanud.

Meelsasti vaatasin, kuidas koerad haavatud jänese kinni võtsid ja selle kallal rabelesid, kes surmavalus haledasti kisendas. 'Ja missugune rõõmus tuju oli siis, kui koerad päevase tagaajamise järele väsinud kitsetalle kätte said ja seda murisid. Kui koerad ta kallal oma vihatuju olid kustutanud ja ta veel elumärke avaldas, siis tuli talle püssilaega viimased hoobid anda.

Iialgi ei tulnud mu mõttesse, et see loomakene oli seni suures hirmus

elanud, ennast talvel vaevaselt toitnud, külma ja nälga kannatanud ja nüüd surma kartusel terve päeva põgenenud.

Ei võinudki seda mõttesse tulla. See oli ju jahisaak, pealegi õnnelik saak, — ja just selle jaoks loodud.

Kui talvel sügava lumega ma ei võinud metsas jahil käia, hakkasin söödilt jäneseid laskma. Selleks oli tarvis neid kodu lähedale meelitada. Ma võtsin salga ristikheinu kaenla alla ja läksin lähedalolevasse metsa, kust tagasi tulles mõned kõrred maha puistasin ja nõnda heinatee kuni väljal oleva küüni juurde juhtisin, mida mööda jäneseid väljale tulid. Küüni suu kohal panin suurema salga heinu lumele, et sealt hea oleks lasta, kui jäneseid heinahunniku kallale sööma tulevad.

Ühel jõulu esimese püha kuuvalgel õhtul tõmbasin villsaapad jalga, paksu villaga kasuka selga ja läksin naaberperemehe J. Läänemetsa küüni*), matsin ennast heintesse, ainult käsi püssiga ja pead välja jättes. Külma võis olla ligikaudu viisteist pügalat.

Kuigi olin soojasti rietatud ja heintesse maetud, hakkas siiski külm ligi tikkuma ja mu keha värisema. Tahtsin juba hakata koju minema, arvates, et jänes täna ei tule, sest kesköö oli lähenemas. Korraga läbistas mind imelik tundmus, nagu oleks mind iseäralik vaikus vullanud. Ma tundsin, kui oleks mõni teine elu; teine hingeline olevus mu läheduses viibinud...

Heinatuti juures ei olnud jänest näha. Pöörasin tasakesi pea ja vaatasin läbi küüniseina harvade palkide tahapoole. Seal istus eemal valge jänes.

Ma vaatlesin ta tegevust.

Algul piiras ta küüni tagaküljelt, siis jooksis kaunis kaugele ja jäi sinna istuma. Nüüd hakkas ta küüni esimest poolt piirama, heinatutikest sil-

mas pidades. Ta jooksis lähemale, kuulas ja läks korraks jälle kaugemale. Külm ei lasknud teda kaua paigal püsida.

Nii tegi ta mitu luurekäiku, siis jooksis heinatuti juurde, kuulas veel kord, tõmbas kõrvad ligi pead, laskis põlvili ja hakkas sööma.

Imelik. Nii kirglik jahimees kui ma olin, ei olnud mul nüüd jõudu püssi tõsta, et seda looma tappa, kes oma elu nii suure hirmuga püüdis säilitada.

Korraga läbistas mu pead enne-tundmatu mõte: „Ma ei tapa täna seda jänest. Ma olen hästi söönud ja rietatud, aga nüüd külmetan. Mul on ait vilja täis, singid leavad rukki salvel, kartulid keldris ja kuhjades, mõni rubla raha taskus, ja mina püüan seda väikest looma, kes nälja sunnil minu püssi otsa ette jookseb, teadmata, et need heinakorrekesed ta elu maksavad...“

Miks tapan ma teda? — Kas maiuse pärast? ... Ei. Jänese lihast ma suuremat ei hooli. Kas nende viletsate kopikate pärast, mis ta nahk maksab? Alatu tapmiskirg sunnib mind seda tegema. Kas ei ole ma samasugune mõrtsukas, nagu kõik teised mõrtsukad? Timukas! ... Timukas tapab vahest häda pärast ja teenib sellega endale ülalpidamist, noh, miks peaksin mina seda tegema!“

Ma pistsin püssi otsa küünist välja ja lasksin paugu sihtimata, et jänest hirmutada.

Ja mis see oli? Jänes siputas veel ja oli varsti surnud.

Kui hästi tuli vahel jahil käies sihtida, aga siiski lendas laeng loomast mööda! Kuid nüüd olin sihtimata jänese maha lasknud, keda ma ainult pauguga hirmutada tahtsin. Mul oli tõesti kahju sest jäneseist. Ma ei viinud teda koju, vaid matsin ta leinates küüni lähedale lumehange.

Sellega oli ka mu jahikirg kustunud. Sest saadik roostetab mu püss seinale.

*) Olin tollal Avispeal õpetajaks

Paadiga

Paadi käilas sada lainet
Röõmsal rökkel lobiseb.
Põgenedes mõttepainet
Nõnda sõudehoosse sain, et
Vaht mul ahtris pobiseb.

Uljal hüppel, püüdes pala,
Päikesesse pälgatab
Hetkeks kõrkaist mõni kala.
Ent siis kohkel jälle sala —
Sügavusse välgatab.

Mina aga ihkan ära
Sügavusest varjatust.
Viimse tumemeelse pära
Viin nüüd keset päikse sära
Hingest läbisarjatust.

Mööda plagiseb mu plagu
Kõigist kõhkluskaljastest.
Taga süngelt siuglev vagu,
Ees ent ootab oma jagu
Maadest igihaljastest.

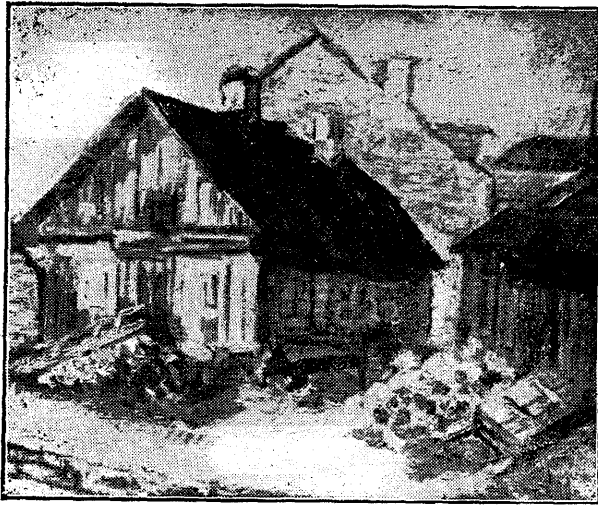
Sügispuhad

„Viimaks ometi!“ ohkan kergendatult, seistes neljapäeva õhtul pärast koolist vabanemist oma sihtjaama perroonil. Vaatlen ärevalt sagivat rahvahulka ja möödan mingisuguses ekstaasis paarikümnekilomeetrilist vahemaad enda ja kooli vahel. See teadmine, et olen koolist nii kaugel, nagu vabastaks mind mingeist köidikuist. Nii kerge tunnen olevat nüüd, ja samas otsustan unustada möödunud nädalate töö ja vaeva, et tunda tõesti rõõmu oma sügispuhadest.

Jaamaesine särab tuledes. Uudishimulikke nägusid vahib vaguniaknail. Rutates vesteldakse jaamaesisel ja vaguniustel. Kooliplikad lehvitavad valutatult mütsidega ja vanemad inimesed noogutavad päid. Rõõmus naeratus valgustab soojalt nende õhetavaid palgeid. Pimedus mustendab kaugeimal ümberringi, ainult üksikud kollakad tulesilmad säravad tintjast tumedusest. Taevas eraldub nõrgalt sämbulisest metsapalistusest. Arglikke tähti vilgub nagu hõõguvaid sigariotsi läbi ähmase mõõtmatu põhjatuuse. Rong lahkub vilest hirmutatuna jaamast ja tormab ähkides ning puhkides minust mööda, minnes õgima kaugusi. Näen kaht valguskiirt surmahirmus põgenemas selle suriseva pimedusse tormaja ees ja jälgin hinge

pidades, kuidas punane tuluke sibab truu penina lõõtsutava raudussi kannul. Tunnen, et minagi tahaksin pea-aegu järgneda sellele põrisevale elukale, sest osake minust on jäänud tema juurde. Ta viib teadmata kaasa minu rahutuid igatsusi, ja ma tunnen end väetina, et ei saa takistada oma igatsusi temale järgnemast. Saadan veel paar lohutamata pilku teekäänakuni, mille taha kaob kiiresti punane tuluke, ja pöördun siis oma kannatamatult ootava sõbra rahulduseks pimedale metsateele, kuhu kuulduv edasitormava rongi kauge hoiatav vile.

Sammun kottpimedas ja hoian kramplikult kinni oma sõbra käest, kes astub kartmata meid ümbritsevas pimeduses. Tunnen, et teadmatus nõõrib vastumeelselt kinni mu kõri, sest mul pole mingit kujutlust teest ega ümbrusest, ja pilkane pimedus on halastamatu. Et end trööstida ja vältida muljet, nagu rändaksime ei — milleski, mingis igaviku otsatuses, vaatlen vaevalt nähtavaid tähti oma pea kohal, mis ajuti vilguvad läbi mändide mustendavate latvade. Mõnikord äkki silman tumedusest esile kerkivat tüve ja pörkan hirmunult kõrvale, et mitte sattuda ninaga vastu krobelist koort. Komistades surun tugevamini oma seni vaikinud sõbra

F. Matt, RKTK

Aguli motiiv (eli)

käsivart. Tema aga arvab, et teen seda kartusest ja hakkab tasasel häälel rääkima jubedaid jutte ja sündmusi, mis seotud kuidagi kohtadega, mida läbime. Usun, et ta tahtis rõõmu tunda mu hirmust, ja soovis, et oleksin vahest tunnustanud tema kaitse vajadust, mis tema üleolekut minu suhtes oleks veelgi suurendanud. Kuigi algul ma tõesti pisut pelgasin, tundsin end hiljem julgena, valmis kas või tedagi varjama saabuva hädaohu korral. Ma ei tea, kas julgustas mind ta vaikne hääel või oli see lihtsalt loomusunniline julgeoleku vajadus. Tundsin vaid suurt uudishimu. Nõnda's me sammusime. Sõber jutustas üht-teist, ja mina püüdsin jonnakalt oma pilke puurida läbi vastiku tühjuse.

Harva vilgub mõni ekslevana näiv tuluke tumedate puutüvede tagant ja õudseltselt kajab koera haugahtus läbi

surnuaialiku vaikuse. Vahel komistan kadakapõõsasse ja kolgin jalgu vastu pehkinud kände. Kuulan poole kõrvaga oma sõbra peaaegu sosistavat häält, mis jutustab katkiraiutud inimestest, kes olevat mõrvarite poolt maetud siia metsa. Vaikne apaatia haarab lõppeks mind oma külma sülelisse ja tülpinult sammun üle ristlevate juurte ja pehme sambla. Tasane tuuleiil riivab mu mossitavat suud ja midagi naksab ülal tihedas männiladvas. Samas silman mahedat kutsuvat valguskuma läbi sahiseva sirelipõõsa ja näen, et pea kohal on avar taevas. Tunnen jalgade all kõvemat teed, ja kergendatult ohkab mu jutlemisest väsinud sõber õrna ja hellitleva häälega, nagu võib ütelda vaid see, kes millestki kaua on olnud ecmal ja üha selle järele igatseb: „Kuju!“

Järgmises „Tuleviku Radade“ keelenumbris leiduvad kirjutised: „Kord ja vabadus keeles“, „Eesti õigekeelsuse praegune seisund“ ja palju muud huvitavat.

Keelenumbri tellijad registreerige end aegsasti!

Taktitunne

Kui kõneleme haritud inimestest, siis ei hinda me üksi nende kooliaastalate rohkust, teadmisi ja taipu mitmesuguseis küsimusis, vaid ka neid omadusi, kuidas inimesed oma ümbruses, kaaskodanike keskel esinevad ja liiguvad. Haritud inimese ideaaliks ei ole üksi vaimuelu mitmekesine rikkus, vaid ka head kasvatuslikud kombed ja valitud esinemisviis. Taktiküllane esinemine tekitab kaasainemesis sümpaatiat ja austavat hinnangut. Taktitunne on tõelise sisemise kasvatuselise ning peenetundelise arusaamise väljendus. Taktitunne ei saa olla midagi külgepoogitavat. Ta on kord inimese loomuses. Kuid sellegipärast võib teadlik kasvatus teha siin mõndagi. Läbikäimine taktiküllaste isikutega võib avaldada suurt arendavat mõju.

Täiel määral avaldub isiku taktitunde olemasolu selles viisis, kuidas ta seltskondlikus läbikäimises osa võtab kõnelusest. Juba aine valikus avaldub selgesti taktitunne ja ka taktitus. On vajaline valida ikka vaid niisuguseid kõneaineid, mis kõigile enam-vähem on ühteviisi sobivad ja tere tulnud, mis kedagi ei pane tundma igavust ega haigutama. Taktitunne koolitab vestlusained, mis kas või ainult ühtainustki vestlusest osavõtjat piinlikult puudutaksid, valusaid tundeid tekitaksid või unustada püütavaid mälestusi elustaksid. Otsesandamatult on kirjeldada põdejaile samasuguseid haigusjuhtumeid, mis lõppenud surmaga, halvatusel või mõne muu vigastusega. Ei ole raske kujutella, et säärased kirjeldamised haiget valusalt puudutavad. Ja ometigi leidub inimesi, kes kas hoolimatusest või lihtsalt rumalusest saavad hakkama selliste juttudega.

On äärmiselt taktitu püüda „hiilata“ mõnel koosviibimisel või jutlemisel

naljadega, mis täiesti sobimatud antud juhul.

On taktitu avalikus kohas kellelegi kõnelda kõva häälega asjust, mis teisele piinlikud.

Taktitu on ka salaja sosistamine ja kõrvasisese kõnelemine kolmandate isikute juuresolekul, kel enamasti õigusega tekib tunne, et jutt on neist. Niisama jäme taktitus on tähendusrikaste liigutuste ja pilkudega oma naabri või saatja tähelepanu juhtimine mõnele kolmandale.

Eksimine on inimlik. Seepärast ei maksa kunagi väljendada kohkumist või alahindamist, kui keegi teine avaldab mõnda ekslikku arvamist. Ei tarvitse võtta ilmet, nagu tõukaksime endast mingi mürgikarika. Taktitunde algelisemaid nõudmisi on objektiivsuse avaldamine ka kummalisemate arvamiste puhul.

Teisest küljest ei tohi iialgi end pidada kõikteadjaks ja eksimatuks.

Tagasihoidlikkus on samuti taktiküllase käitumise eeldusi. On inimesi, kellel puudub see voorus ja kes seepärast keskustelul alati püüavad tõsta esiplaanile enda isikut. Nad on tihti võimetud jälgima mõnda kõneainet asjalikult ja seepärast viivad jutu otsekohe isiklikule pinnale, et mitte olla sunnitud vaikima vestluse puhul, mis nõuab vaimukust ja haridust. Muidugi võib ka taktiline inimene kõnelusse vahel põimida isiklikke elemente. Kuid niipea, kui ta on lõpetanud üldise kõneaine illustreerimiseks toodud kõrvalekaldumise, juhib ta kõneluse otsekohe endisile radadele.

Tagasihoidlik ja taktiline inimene ei uhkelda oma igasuguste paremuste, eesõiguste ja erinevustega. Ta ei näita pealetükkival kombel oma haridust, erilisi omadusi või kehalisi võimeid. Ta püüab kõik isikliku asetada võimalikult tagaplaanile.

M. Mosel, RKTkool

Heinalised (Ilto)

Juhtub tihti, et üsna lahkeid ja südamlikke inimesi peetakse nende tagasihoidlikkuse pärast kõrgiks, mida nad sageli tööpoolest ei ole. Kõrkus põle igatahes taktiga kuidagi kokkukõlastatav. Ta tuleb enamasti ekslikust arvamisest, et kaasinimesist igapidi ollakse üle. Kõrkus tugineb peaaegu alati ainult üheainsale eeldusele: kas rikkusele või ilule, mõistusele, teadmisele, päritolule või muule sarnasele. Üleolekut ja seltskondlikku seisundit ei lase taktiline inimene teistel üldse tunda.

Kehalise vigastusega inimest tuleb eriti taktiliselt käidelda. Alati tuleb hoiduda kõigest sellest, mis võiks õnnetule tuletada meelde ta puudusi või millest ta võiks järeldada, et ta oma puudustega võiks teistele olla tülinaks. Ka teise inimese nõrkusi ei panda tähele. Oleks taktitu ärritada või pilgata inimest, kelle tundelisusest niisuguseist asjust ollakse teadlik.

Igal inimesel on vastavalt ta kaldu-

vusile ja majanduslikule olukorrale eri huvid ja lemmikalad. Need jäetagu puudutamata või osutatagu neile küllaldast tähelepanu. Mõnele näib juba midagi toredat selles, kui ta saab olla lihtsa jalgratta õnnelik omanik, teine sealsamas pole rahul oma autoga, vaid soovib üha luksuslikumat masinat. Ja kui nüüd jalgrattur seltskonnas kõneleb oma ilusaist retkist ja oma söidukavatsusist, talitaks autoomanik äärmiselt taktitult, kui teeks ette uhke näo ja seletaks, et rattasõit on puha popside sport ega kõlba kuhugi. Ja kui ta tunneb end vaimult või päritolult kõrgemana, siis ta vähemalt ei lase seda välja paista. Kuid kui tihti võime kuulda ja näha niisuguseid taktitusi mitmesuguseid parimaiski seltskonnakihtides.

Meie noores seltskonnas on sääraseid eksimusi kõige rohkem. Oleme aga tõeliselt tulnud ühiseist kehvadest oludest. Meie erakordsed ajad on andnud võimalusi, et ühed on omanik-

danud parema seisukoha teistest. See on toonud aga kaasa ka palju tõusiklikku meelt ja sundinud unustama meie peamised arenemise põhialused — demokraatliku printsiibi, et töös ja kindlas tahtes sünnib uutes olukordades inimeste tõeline väärtus. Meie peaksime eriti valvama, et oma üleoleku poseerimisega oleksime tagasihoidlikud.

Takt nõuab, nagu juba mainitud, alati oma isiku teatavat tagasihoidlikku tagaplaanile seadmist. Kuid palju on neid, kelle kogu olemine on sihitud vaid sinnapoole, et aga kõigi tähelepanu juhtida endale. Iga viipega, iga sõnaga näivad nad tahtvat

öelda: „Tähelepanu, nüüd tulen mina! Vaadake, missugune tubli mees ma olen ja mida kõike ma oman!“ Ja kuigi niisugusel inimesel oleks tähelepanuväärt väliseid omadusi, kuigi ta omaks kehalist ilu, kõrget avaliku elu positsiooni ja head päritolu, kuid kõikumatult valdab igauht tunne: sellel inimesel puudub midagi! — puudub taktitunne, sisemine peenetundlikkus inimeste kohtlemisel. Olla haritud inimene on omada taktitunnet. Ja selleks, et olla haritud inimene, tuleb püüda ideaali poole, mis nõuab vaimliste teadmiste kõrval ka kombeliste nõudmiste täitmist. Saagu ka meie, noored, haritlasiks!

ED. KANSA

Põrsas ja orav.

Tammeoksal istus orav, tõru näris.

Põrsas vaatas alt ja päris:

„Kes sind sinna aitas?“

„Mu küünis!“ vastas väike loom ja nosis süüa.

Ka põrsas katsus sõrgu puusse lüüa —

sõrg nüri, libe ainult paitas

puu pakatanud, paksu koort.

See ärritas veel enam notsut noort.

„Kui tema sai, saan mina ammu,
sest sigadel on oravatest rohkem rammu,“

ta kiunus kärsituses, vihas

ja kraapis nii, et naksus lihas

ning sõrad olid võtmas tuld,

kuid seisukord on seagi kohta küllalt hale:

maas suurest sõtkumisest auku vajus muld

ja ülespüüdja põrsa pale

on nüüd ju' veelgi madalamas

kui oli alul.

Ei suutnud, väeti, viimaks enam seista jalul
ning hingeldades puu all poris lamas.

.....

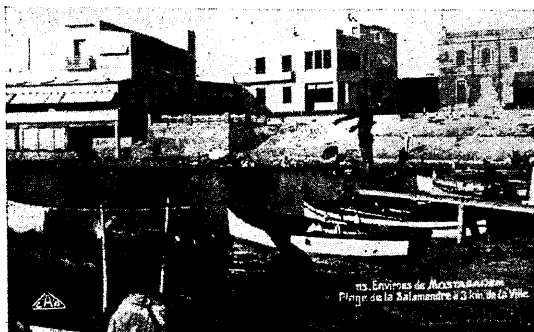
Eks elus mõned neist,

kel võimeid vähe,

siis seakombel samutigi marru lähe,

kui haljal oksal näevad teist.

Tapa, 10. 8. 37.

W. ZELINSKY

Kiri tütarlaste- koolist Vahemere rannikult

Mostaganemi ümbrus. La Salamandre'i rend

12. okt. 1937.

ARMAS SÖBER!

Täna hommikul minu õpetaja andis mulle Sinu aadressi ja ma olen väga rahul, et võin astuda Sinuga kirjavahetusse. Olen tütarlaps ja oktoobri 23-ndal minul täitub 14 aastat. Olen suur, ei ole ma lahja ega tüse. Minu silmad on sinised. Mõnikord, see on olen ajast, nad on selgesti rohelised või hallid. Minu juuksed on šatäänid. Minu nahk on pronksistunud mereõhust ja Aafrika päikesest. Elan Alžeerias, Vahemere rannikul, Mostaganemis.

Mostaganem sisaldab 2 linna: araabia linna Tigditt'i ja euroopa linna. Temas on umbes 50 000 elanikku, kellest 25 000 on araablased. Ülejäänud osa on prantslased, hispaanlased või israelliidid. Hispaanlased elavad sadamas ja israelliidid vanas prantsuse linnas, mis on pärit Alžeeria vallutamise ajast Bugeaud poolt 1830. Prantslased on maaomanikud, ametnikud ja sõjaväelased. Maaomanikud-kolonistid omavad suuri viinamarjaisandusi ja viljapõlde. Neil on sagedasti sadu hektareid. Ametnikud on isikud, kellele tasutakse riigi poolt. Minu ema ja isa on koolide juhatajad. Isa on Avenue Raynal'is, ema Gambeita's. Kummalgi on 10 klassi. Mina käin poiste kolledžis, kus ma õpin ladina ja inglise keelt. Mina tulen koju kell 3. Ma olen juba 3 aastat selles õppeasutises ja 3 aasta pärast teen oma ülikooli eksamid.

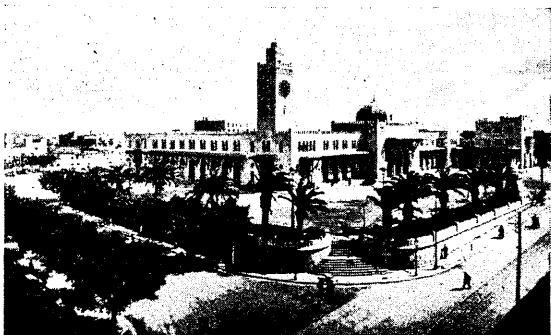
Mina elan 90 kilomeetrit Oran'ist ja käin seal tihti oma vanematega autos. Saadan Sinule ühe vaate sellest linnast, jaamahoone, ja La Salamandre'i, kus mina suplemas käin. Siia tulevad inimesed sisemaalt, et veeta suvevaheaega. Siin on nii tore ja võib hästi vette sukelduda. Oskad Sina ujuda? Mina oskan. Oskan ka tennist mängida.

Nüüd lahkun Sinust, sest pean minema tundi.

Olen südamest Sinu sõber

Michelle.

Minu reis

Oran'i jaamahoone

Üle hulga aja avanes mulle sel suvel jälle võimalus külastada kaugeid maid ja võõraid randu. Laev, millel me koos õega Inglismaale kavatsesime sõita, pidi väljuma 9.—10. juunil Pärnust. 10. juuni õhtupoolikul jätsimegi emaga jumalaga ja sõit Inglismaa poole algas. Reisijaid peale meie oli veel neli, ja peamiselt seetõttu mööduski reis nii kiiresti ja lõbusalt. Kuueandal hommikul Hulli jõudnud, algas juba lõuna paiku edasisõit Cardiffi, kuhu jõudsime kell üksteist õhtul. Kuigi Inglismaa rongivagunite sisustus on meie omadest kaugelt ees, oli sõit küllaltki tülikas, sest enne Cardiffi jõudmist tuli neli korda ümber istuda. Cardiffist läks sõit edasi väikesesse sadamalinnakesse Barry-Dock'i, kuid seekord juba koos isaga, kes meile Cardiffi vastu oli sõitnud. Järgmisel õhtupoolikul algasime „Sulevil“ sõitu Portugali poole. Sõit Lissaboni kestis neli päeva. Esimesed kaks päeva möödusid ilma suuremate sündmusteta, kuid kolmandal hommikul Hispaania rannikule lähenedes, hakkas meid üks Biscaya lähel ringihulkuvaist Franco sõjalaevadest tulistama. Esimene kuul lendas üle võõri, teine kukkus mõni meeter ahtrisel eemale vette. Muidugi peatati kohe masinad ja jäime ootama sõjalaeva juurdesõitu. Paari minuti pärast oligi sõjalaev „Birgen de Iciar“ „Sulevi“ kõrval ja kohe peale seda võisime

kuulda ka sõidulaeva komandöri käsklust järgneda neile Corcubioni lahte. Sinna jõudnud, tulid ametivõimud „Sulevile“ ja kontrollisid laeva pabereid. Peale seda võisime jälle edasi sõita.

Selle n. ö. „lõbusõiduga“ olime kaotanud kuus tundi, näinud võrratult ilusat Hispaania maastikku ja saanud ka pisut seigelda Hispaania kodusõjas. Pühapäeva õhtul jõudsime Lissaboni. Linn mõjus juba eemalt suurepärasena, rääkimata muljest, mille saime vaadates kogu ümbrust nn. „Patkuli treppidelt“. Linnaga lähemalt tutvudes, süvenes see hea mulje veelgi ja vaevalt, et kunagi elus unustan palmidega ääristatud peatänavat, nn. „vabaduse avenüüd“ koos tema paljude ausammastega ja lõputuna näivate kohvikuteridadega. Sel reisul tutvusime peamiselt Lissaboni endaga. Külastasime Luna pargis asetsevat botaanikaaeda. Samuti meelde jääva mulje jättis ka suur rahvuspidu zooloogiaaias, kus kanti ette portugali rahvatantse ja laule, nn. fadosid. Teisel reisul külastasime peamiselt Lissaboni ümbrust, nagu Cintrat, Estorili, Dafundot. Cintras asuvad kuulsa kuninganna Isabella lossid, milliseid ka lähemalt vaatlesime. Tagasi Inglismaale jõudnud, tuli hakata mõtlema ka koju sõidule. Hea juhus avanes paari päeva pärast, kus meile Hullist teatati, et eesti aurik

„Kulda“ sõidab sealt lähemal päevil Edinburghi kaudu Oulusse. Järgmisel hommikul algaski sõit jälle Hulli poole, kuhu jõudsimel kell viis. Samal õhtul väljus „Kulda“ Leithi poole. Leith on väike linnake suure Edinburghi külje all ja õige raske on ütelda, kus lõpeb Leith ja algab Edinburgh. Nii nagu Lissabon jättis unustamata mulje tüübilisest lõunamaa

linnast, sama raske oleks unustada Edinburgh'i põhjamaist ilu. Väga hea mulje jättis Šoti rahvamuuseum, kus eriti suurt huvi pakkusid seal leiduvad eesti rahvarüüdeis nukud. Edinburghis peatusime umbes nädala ja siis algas sõit Oulu poole. Oulust sõitsime samal õhtul edasi Helsingisse ja järgmise päeva lõuna paiku oli me jälle Tallinnas tagasi.

AARNE VINKEL

Ühele sõbrale

Ju mööda metsaveeri kevadkuil
Sa sammusid kesk lume hilist sadu —
hing närbunud, teades lähenevat kadu
Sa vaatlid tuimalt värsket elu puil.

Ja saabus see, mis määrat Sul kui meil:
viis tee Sind kalmistule kitsaid radu,
kus ootas kaduviku märke sadu —
ning palveid kuuldi valust härda'il suil.

Komeedina Sa söötsid elutaeva',
kuid läksid noorelt meie sõprusingist,
mind jättes leina, kandma norgu, vaeva.

Ja olles kasvand üles koolipingist —
sai seatud ühte tuulde elulaeva —
ei eales kaduda või meie hingist!

ROBERT KELLO

Rahvuslipp koduõuele

Saare talu juurviljaaiaist, kuhu on koondunud terve Saare pere koos teenijatega, kostab heledaid hääli ja rõõmsat naerulaginat — Saare omad on tulnud peenraid puhastama. Iga inimene on asunud eri peenra juurde ja lõbusa naeru ning jutu saatel käib kibe-kiire puhastamistöö. Mõlemad teenijad, kes töötavad kõrvuti, loobivad teineteisele sõbralikke pilkeid, mille tõttu Saare vanaperemees ja -perenainegi tõsistena töö juures viihida ei saa, vaid tahtmatult noorte nalja naerma ja nende kõnelusse kaasagi lööma peavad. Neile neljale on täiesti kontrastiks pereema naabruses töötav perepoeg Vello, kes linnas keskkoolis käib ja nüüd pühadeajaks maale, kodutallu, sõitnud. Tõsisena ja teiste kõnelusest osa võtmata kükitab ta peenra juures ja no-

pib sellelt rohuliblekesi. Kord-korralt vaatab ta vilksti isa poole, nagu tahes midagi ütelda, kuid laseb aga pea jälle norgu ja süveneb mõtetesse.

„Tea, mis poisil viga? On teine täna nii tõsine ja omaette?“ küsib peremees, kelle tähelepanu on äratanud Vello iseäralik käitumine.

„Eks tal ole omad koolimured,“ arwab pereema, „need panevad ju mõtlema. Aga, mis nüüd tühja mõtled, nüüd ju pühad, kooliminekuni veel aega.“ Vello tõstab pea ja vaatab emale arusaamata näoga otsa. „Ah, tühja!“ sõnab ta ja lööb käega. Jälle süvenevad vanemad teenijate kõnelusse ja Vello jääb üksi, omaette töötama. Nii möödub natuke aega. Siis aga tõuseb ta püsti ja nagu kaheldes küsib: „Isa, mis arvad sellest, kui me soetaksime endilegi lipu?“

„Lipu!“ hüüatab pereema imestudes. „Taevapärast, mis sa's selle lipuga teed?“

„Noh, nüüd ju peaaegu igal talul ikke oma lipp,“ vastab Vello.

„Jah, poiss, sul on õigus, lippe on paljud talupidajad õuele lehvima pannud. Minagi arutasin juba selle lipuostmise küsimust. Kuid ega see ostmine pole na naljaasi, — lipp mak-
sab ikke heakest raha. Tuleb ikke arvestada oma paarikümne kroonikese-
ga...“ sõnab isa. „Minul aga põle korraga nii palju raha võimalik välja maksta — ja veel niisukese tühja asja pärast.“

„Kuidas, isa,“ imestab Vello ja vaatab arusaamatu pilguga isale näkku. „Kas siis rahvuslipp on tühi, tähtsusetas asi?“

„No, rissike, mis tas veel on, kui põle tühi asi?!“ hüüatab pereema. „Kas sul's läheb seda na hädasti vaja, mis kasu sul tast on?“

„Aga paljud peremehed on muretsenud. Naaberkülaski peaaegu igas õues lipumast püsti,“ püüab Vello kaitsta oma äsjast väidet.

„Ega me's saa teiste järgi teha. Peame hoolitsema, et me ikke süüa saame, misn'd veel asjata raha raisata,“ vaidleb ema ja lisab mõne aja pärast, kui Vello midagi ei vasta, juurde: „Näe, sellepärast see poiss täna na muretseski — lipp oli südames.“

„Jah, sõnab isa, „muretseskin meeldi, lipp ikke uhke asi küll, aga raha... raha...“

„Sa, poiss, ei mõtle ka isa vaeva peale — tahad selle rahanatukesegi, mille isa suure vaevaga teenib, asjatu-
tult ära kulutada, tuulde visata,“ kõneleb ema noomivalt.

„Ja, ega sest lipust suurt kasu põle,“ sõnab üks teenijatestki. „Paarküm-
mend krooni asjata tuulde laksuma panna... hm asjata! Ja see raha annab ikke hulk äga teenida, enne kui ta kätte saad.“

„Miks tast siis kasu pole — lipp tekitab ju rahvustunnet,“ vaidleb Vello.

„Ja rahvustunnet peab iga inimene omama, sest ainult siis püsib rahvas vabana.“

„Rahvustunne, rahvustunne! — Mis kasu on sest rahvustundest?!“ naerab leine teenija. „On meil seda rahvustunnet vaja? — seda nüüd seal linnas õpetatakse — rahvustunne!“ Vello pea vajub norgu ja silmad muutuvad niiskeks — nii mõistetakse teda ja ta isamaalikke püüdeid.

„Poiss, ää siis tühja asja pärast kurvasta, küllap edaspidi saame kuidagi,“ püüab isa poja meeoleolu parandada.

„Nojah, hakka aga sa kohe poisiga nõusse, mis Vello sulle ette räägib, püüad sa kohe teha... Ei tea, kust sa selle raha tahad võtta?“ mõnitab pereema.

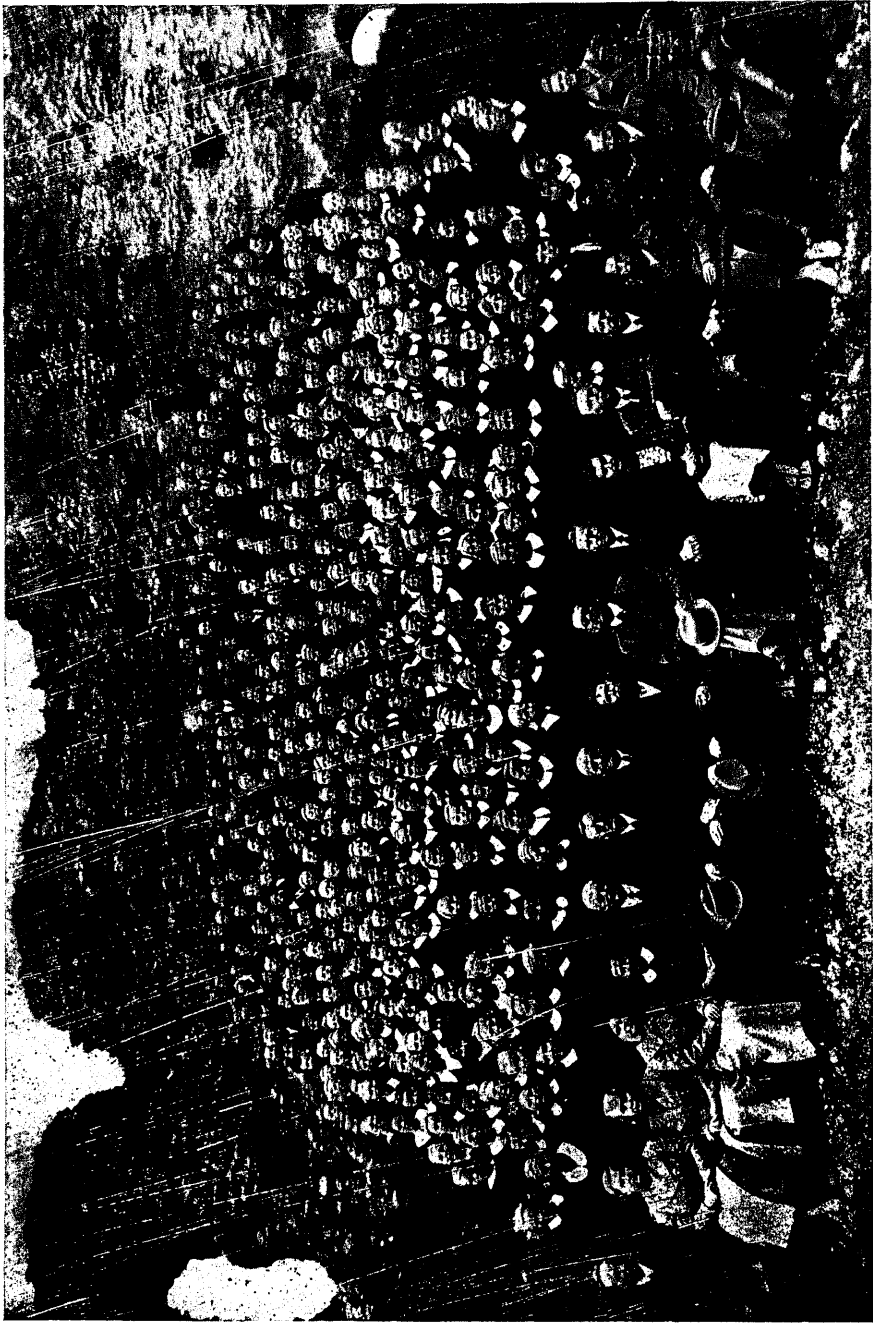
„Ega's man'd kohe, ma arvasin, et kui edaspidi...“ sõnab isa.

„Aga paari nädala pärast on Võidupüha, selleks ajaks siis ehk saame lipu õuele lehvima panna,“ julgub Vello edasi pärida.

„Ah, jäta juba nüüd oma rahvuslipp, kui isa ütles, et meil põle võimalik osta, siis ka jääb ostmata... Jäta sa ka nüüd rahule — ise suur poiss küllalt, et võiksid isa vaevast aru saada!... Mis kasu meile see lipp toob. Mis mõnuga sa vaatad tuules lipendavaid kroonikesi!“ vaidleb ema juba pahaselt.

Vello, leides oma ideele vanemate poolt nii suurt vastuvaidlemist, vaikib ja jätkab tööd. Kurva pilguga vaatab ta naaberõuelt taeva poole tõusvat lipumasti ja ohkab. Siis aga muutub ta näoilme helgemaks, ta on leidnud hea pääsetee tekkinud olukorrast. Kii-
resti puhastab ta temale määratud peenra ja ruttab, töö lõpetanud, tuppa. Siin peseb ta käed mullast, toob nurgast raamatukõitmispressi ja riiu-
lilt mõned, poolelikõidetud raamatud ja hakkab tööle.

Vaevalt on ta saanud tööd alata, kui tuppa astub naaberperepoeg Arno, kes on koolis Vello pinginaabriks.

Rakvere Gümnaasiumi ja Keskkooli õpetajad ja õpilased vallimisel

„Tere!“ hõikab see juba kaugelt, „Mida sa's seal meisterdad?“

„Tere jah,“ vastab Vello, „eks ikka raamatuid.“ Arno astub uudishimulikult lähemale ja küsib: „Palju sul siis neid on — oled nii iga päev ametis?“

„Ega enam palju ole, kaheksa on juba täiesti valmis, kahele raamatule veel kaaned panna, need on praegu käsil.“

„Kas ta's tahab neid nii kiirelt kätte saada, et ei anna sulle aega pühadevaheaegagi korralikult mööda saada?“ pärib Arno.

„Oh, ega tema nii kiirelt tahagi, ma ise teen, mul omad põhjused,“ vastab Vello. „Oi, Arno, kui sa teaksid, kuidas meil täna aias vaidlemiseks läks, — kõik olid minu vastu: isa, ema ja mõlemad teenijad.“

„Mispärast te's vaidlesite?“ pärib koolivend.

„Eks ikka selle rahvuslipu pärast,“ vastab Vello, paneb raamatu käest ja sõnab, istet laua juurde tõmmates: „Eks istu!“

„Rahvuslipu pärast?!“ imestab Arno ja istub, et kuulata Vello seletust.

„Rahvuslipu pärast jah. Noh, vaata, asi seisib selles, et mina, nähes, et teie õuele lipumast juba püsti aetud, püüdsin oma isälegi seletada, et rahvuslipp oleks meilegi õuele ehteks. Muidugi mõjus minusse ka üle terve maa rahvuslipu lehvitamiseks toimepandud aktsioon, mis päris häid tagajärgi on kandnud. Tahtsin nii siis minagi lippu. Kavatsesin juba ammu oma kavatsusest isale kõnelda, kuid ei julgenud. Täna siis, pärast pikka kaalumist, otsustasin isale sellest lipuasjandusest rääkida. Aias küsisingi... Isa on just kui ka selle asjaga nõus. Ütleb ikke, et lipp on päris tore asi küll, kuid veel ei saa muretseda — puudub raha. Lubas edaspidi... Aga kus ema... ja teenijad...!“

„Noh, kas nemad ei kiitnud siis su nõu heaks?“ pärib koolivend.

„Nemad on ikka uuenduste vastu. Ütlesid teised, et mis kasu toob rah-

vuslipp ja mis neid kroonisid tulde lehvima panna. Kui ütlesin, et lipp sisendab rahvustunnet, hakkasid teenijad koguni naerma ja ütlesid, et seda nüüd seal koolis õpetatakse. Nende vastuväidete tõttu näis isagi lipuostmise küsimuses lõppeks kahlema lööval. Nii ei jää mul muud üle, kui ise lipuraha hakata soetama.

„Aga ta ikka maksab oma kena summakese... Kuidas sa arvad soetada?“ küsitleb kaaslane.

„Eks ma ikka ehk kuidagi saa... Tädi raamatute eest, mis mul siin on kõita, saan iga raamatu pealt kolmkümmend senti. Kümme raamatut teeb kolm krooni. Kirjatööde pealt, mis ma teistele koolis olen teinud, olen saanud kaks krooni. Taskuraha, mille isa mulle on andnud, olen kulutamata jätnud, — tahtsin suvel nimelt osta uue käsipalli naha, kuid nüüd pühendan selle raha lipule. Viisteist päeva on peale pühi veel käia — nendegi päevade taskuraha jätan kulutamata, — nii saan kokku kaheksa krooni. Puudujäänud kaks saab ehk ka kuidagi...“

„Nojah, raha saad ehk kuidagi kokku. Mul jääb ainult põialt hoida, et selle puudujäänud summagi kuidagi kokku saad... Aga millaks sa's kavatsed lipu muretseda?“ pärib kaaslane.

„Ikke võidupühaks“ vastab Vello.

„Ilus,“ hüüab Arno ja patsutab sõbralikult koolivenna õlale. „Ja siis Võidupüha hommikul tõmbame kui pingikaaslased ja naabrid kunagi lipu üheskoos masti.“

„Tõmbame jah,“ sõnab Vello ja surub sõbralikult Arno kätt.

„Siis võime näidata teie teenijatele, et rahvuslipust on kasu, et rahvuslipp teeb imet.“

„Siis võime seda teha jah! Las siis teised vangutavad päid. Siis võin ütelda, et rahvuslipp oli see, mis õpetas mind asjatutest rahakulutustest hoiduma, tööd tegema, raha koguma ja tahet arendama,“ sõnab Vello.

„Just nii! Nii jah! Jätka siis nüüd oma tööd... Otsustasime poistega Kõrgemäele kurni minna lööma. Tulin seepärast sindki kutsuma, aga sul nüüd töö... Pärast võid meile järelegi ju tulla, kui omadega valmis saad... Aga kuule, homme's sõidame linna juba või?“

„Homme vist jah... Ma tulen siis pärast teile võibolla järele,“ vastab Vello. Siis jätab Arno Velloga jumalaga ja lahkub. Vello süveneb aga uuesti töösse.

Paar päeva enne Võidupüha. Vello on vabanenud koolist ja veedab juba kolmandat nädalat isatalus. Tal on õnnestunud lipu soetamiseks vajalik rahasumma koguda — on vaja veel vaid muretseda vastav rity ja lipukangas. Kuid siiski näib Vello unistuste täitumine ebaõnnestuvat, nimelt just seetõttu, et ta ei saa halbade ilmade ja teolude tõttu linna lippu ega metsast lipumasti muretsema minna. Ta ise läheks meeleldi, ega hooliks vihmast ega porist, kuid isa ja ema ei luba ja nii ei jää tal muud üle, kui koju jääda ja siiski ka Võidupühaks lipumuretsemisest loobuda. Kooliyend Arno on kutsunud teda küll Võidupühaks enda poole, et siis üheskoos üht lippu heisata, kuid Vello saab aru, et siis pole igatahes niisugust pühalik-pidulikku tunnet, kui oma lipu heiskamisel. Sellepärast otsustabki ta Võidupüha hommikupooliku lihtsalt maha magada. Ta teab, mis-suguse näo teeb Arno, kui näeb, et Saare talu ikka veel ilma liputa. Halva meeleoluga saadab ta need Võidupüha-eelsed päevad ja ootab igatsusega ilmastiku paranemist. Päevad mööduvad, ilmad ei parane ja jõuab kätte päev, millele järgneb Võidupüha. Hilja. Läbi kõik! Vello kavatsustest on kriips läbi tõmmatud — ta peab jääma Võidupühaks ilma liputa. Raha on, millega lippu osta, aega on, tahet on, kuid puudub luba linnamimekuks. — Teed on halvad, porised,

ei pääse läbi. Tusasena poeb ta Võidupüha eelõhtul magama, tusane ilmadele, tusane vanemate keelule ja enda tahtejõuetusele.

„Poiss ae, Vello, tõuse üles! Poiss, kuulen'd ometi!“ raputab teda ema hommikul vara särgikäisest.

„Ah?... Mis on!? pärib Vello, virgudes, vaatab uudishimulikult ringi ja haigutab.

„Tõuse üles, aja end riidesse! — Mine tagakambrisse, isa tahab.“

„Täna?!“ imestab Vello unest selginedes. Täna ju Võidupüha! — Tööle või?“

„Ei mina tea, mine aga tagakambrisse, isa ootab!“ Vello paneb unisena riided selga. Ta ei saa aru, mida isa võib tast tahta. Ta teab, et Võidupühal ei tee keegi tööd, kuid nähtavasti ei pea isa sellest kombest kinni ja läheb tööle. „Või polegi täna Võidupüha?“ arutab ta. „Oo — siis oleks tore — saaks linna minna, sest pole enam takistavat vihmasadu. — Pais- tab päike, mis on heledam kullast! Aga ei, siiski on Võidupüha!“ Tusase ja unisena astub ta isa ette.

„No oledki mul siin,“ sõnab isa lahkelt ja astub pojale vastu. Saladusliku naeratusega näol võtab ta käed selja tagant ja ulatab Vellole valge-sinise-mustavärvilise kompsu.

„Lipp,“ hüüab Vello. „Sa tõid lipu?!“

„Seda küll, mu poiss, tõin jah! Kuulsin tol korral te kõnelust pealt... Mulle meeldis su kõnelus, tundsin head meelt, et oman poega, kes armastab nii rahvuslippu, oma kodumaa rahvuslippu. Tundsin siis headmeelt, et oman poega, kes teeb tööd rahvuslipu pärast, kes loobub lõbudest ja mugavustest, et aga muretseda lippu koduõuele.. Siin see siis on, võta ta ja tõmba masti. Arno juba askeldab ka õuel.“

„Tänan, isa!“ hüüab Vello suures õnnes ja ta tunneb, et silmapilk on nii ülev, et silmadessegi libisevad pisarad. Tänuliku naeratusega haarab ta

lipu isa käest ja ruttab minema, et seda lehvima panna.

Eeskambris pöördub ta aga ümber, suundub oma töölaua juurde, otsib selle sahtlist midagi ja ruttab siis isa juurde tagasi. „Säh, isa, siin on minu raha. Võta sa ja palun ära paku tagasi. Tarvita seda raha, kui sul midagi on vaja osta — see on lipu eest. Tean, et sul kulus palju tahet, et ema oma nõusse meelitada ja siis lipp osta... Võta!...“

„Noh hea, eks ma's võta... Aga sa tahtsid ju pallile uut kesta osta?“ pärib isa.

„Ah, nüüd pole lugu, mul on ju lipp — see olgu palli eest“ sõnab Vello ja tahab minema lipata.

„Ei, Vello, oota! — Siin on sulle ema poolt kingitus Võidupühaks. — Jalgpallinahk — ema ostetud, temagi tundis sust headmeelt ja ostis selle kingiks.“

„Aitäh! Aitäh!“ hõiskab Vello ja surub tänulikult vanemate käsi. „Aga!“

kohkub ta korraga. „Ma ei saa ju lipu üles panna — masti pole.“

„Kõik on korras,“ vastas isa naeratahes. „Plokid ja nõõridki. Mine panna aga lehvima!“

Rõõmuhõiskega tormab Vello õue, ruttab värava kõrvale püstitatud masti juurde ja kinnitab lipu nõõri külge.

„Noh, Vello, kas heiskame!“ hüüab äkki Arno, kes Vello poolt tähelepannematuna aiale on toetunud.

„Minugipärast,“ vastab Vello ja viipab sõbrale käega. See kaob aialt ja siis kerkivad pikkamööda sinitaeva poole kahe naabertalu sini-must-valged rahvuslipud.

Vello unistus on täitunud... Ta märkab veel vaid lävel seisvaid naeratavate nägudega isa-ema ning Arnot, kes jälle aiale on toetunud. Rõõmsa viiepega kutsub ta selle enda juurde ja siis seletab ta pikalt-laialt ja suure õhinaga, kuidas ta saanud rahvuslipu ja pallile uue naha, täiesti ootamatult...

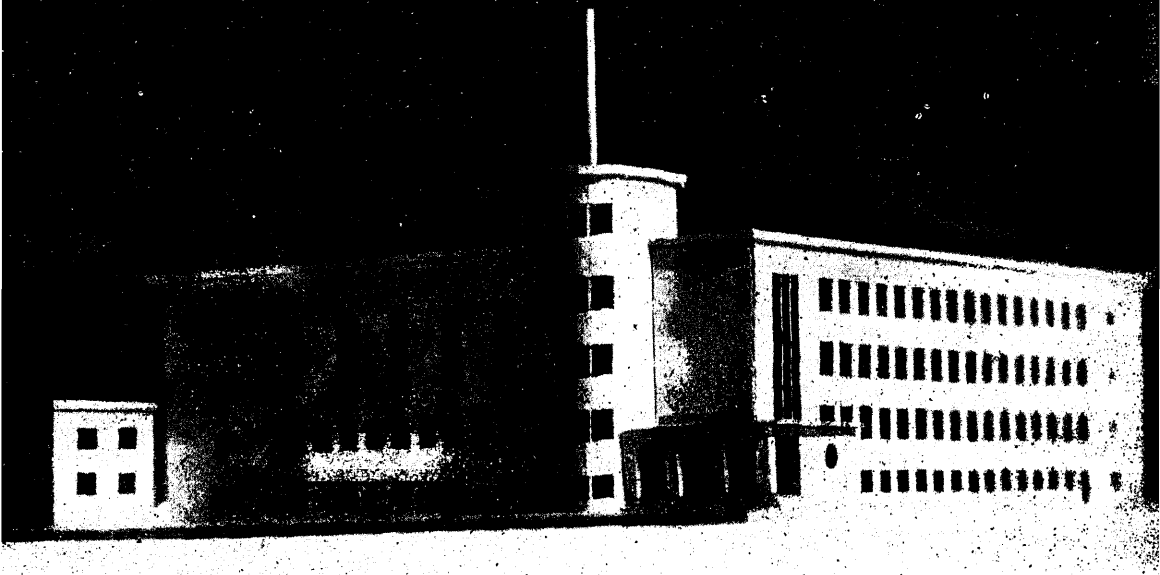
A. VENDSALU

Kilde Rakverest

Vähe on Eestis linnu, mis tooksid meelde nii palju mälestusi vanadelt aegadelt kui Rakvere. Siin seisab praegugi vana kivikirik, kergitades oma vooljat tornitippu kõrgele üle lagedate maastikkude, ja varemud ning kindlusvallid tõendavad ikka veel, kui tähtis keskus Rakvere on olnud. Läänest ja idast tulnud lained on siin ristelnud kõrgete voogudena kordamisi võites ja tagasi tõmbudes. Millal Rakvere linnaõigused sai, pole täpsalt teada, kuid ajaloos kõneldakse Rakvere lossist juba 13. sajandil. Samal kohal, kus on praegu lossivaremud, asus varem ka Eesti muistne linnus. Ehk küll Rakvere on ajalooliselt nii tähtis, ei paista see linnast enesest välja ning võõras, kes ei ole Eesti linnadega tuttav, sõidab Rakverest möö-

da, aimamata, et keset Virumaad asub üks Eesti vanemaid ja tänapäeval jõudsamini kasvanud linnu.

Linnas ringi rännates ei või aimagi Rakvere suurust. Kuid kui heita linnale pilk Vallimäelt, siis paistab Rakvere silma kogu oma suurus ja ilus. Ülalt Vallimäelt vaadatuna on Rakvere nagu suur niit, millele on lilledena laiail pillatud mitmevärvilisi suuremaid ja vähemaid majade kobaraid. Siit ja sealt tõuseb taeva poole ka üksikuid tahmaseid vabrikukorstnaid. Ning kogu seda linnapilti raamib taamal olev mets. Kui Rakveret vaadata ainult Vallimäelt, siis on ta ilusamaid linnu Eestis. Kui laskuda aga alla linna ja keerelda ta tänavate rägastikus, siis ei erine Rakvere küll teistest linnadest, kuna ta

Rakvere Gümnaasiumi ja Keskkooli uus hoone

on alles külalinnast välja kasvamas moodsaks linnaks. Rakveret on korduvalt hävitanud sõjad ning laastanud tulikahjud ja ta vanast ajaloolisest ilmest on säilinud mõned ehitised, varemed ja tänavastiku jooned. Valdavam osa linnast on uusaegne, teatud määrani labane, ilma stiili ja omapärata. Suuremas osas linnas lööb esile tüübiline Eesti linnade hallus, iseäranis veel äärlinnas — agulis, kus on palju luitunud ning mädanenud aiaplanke ja viletsaid lagunenud majalobudikke.

Rakvere on saanud ehitamispalaviku ja sealsed vanad tuttavad ütlevad, et linna ei tunne enam ära. Majade ehitamine pidavat end hästi tasuma, sest korterid on kallid. Rakverel pole vana hiilgust, millega uhkustada, aga tal on indu uueks tööks, mida näeb nii linnas kui ka ümbruskonnas. Rakvere ehitab praegu hoogsalt uut koolimaja, mis üks suure-

maid ja moodsamaid terves Eestis. Ka on praegu kavatsusel ehitada Rakveresse suur haigla ja veel teisi avalikke ehitisi. Ning kui jõutakse lõpule praegu käimasoleva kodukaunistamisaktiooniga, siis võime Rakveret tulevikus kujutada täiesti moodsa Virumaa pealinnana.

Rakvere on neid väheseid Eesti linnu, mida loodus ei ole veega õnnistanud. Läbi linna voolab veevaene Soolikas ja rahva-aias on tiik — see on kõik. Kuid nüüd on ehitatud rakverlastele üsna linna südamesse supelbassein. Enne tormati suvel linnast välja nagu katkupesast, nüüd aga ei ole selleks enam tarvidust. Linn on tabanud oma basseiniga kaks kärbest ühe hoobiga. — Rakverlane võib ujuda nüüd peaaegu keset linna ning bassein on ühtlasi ka rakverlaste koondumispaigaks. Seni elasid nad igaüks omaette, piirdudes oma maja ja aiaga ning vahel said nad kokku ja-

lutuskäikudel Tammikus või Vallimäel. Suvel kohtuvad nad aga nüüd plaažil ja talvel sealsamas — liuväljal.

Rakvere pole küll täiesti Eesti linn. Siin on ruumi ka baltisakste roheliste suletuttidele ja mutikeste saksa keelele; ka vene vaimu ja jutuvada võib siin ohtralt kuulda. Aga eestlus on siiski seisnud enese eest ja kuigi Rakveres on rohkem sakslasi ja venelasi kui mõnes teises Eesti linnas, pääsevad siiski eestimeelsed aated, arusaamised ja rahvuslus ikka rohkem võidule.

Rakvere ja Virumaa tähtsus tõuseb Eesti elus preagu jõudsalt päevast päeva üles Virumaa tööstuse arenguga. Ja et Rakvere oleks maakonna vääriline, selleks tehakse suuri jõupingutusi. Ning kui see praegune areng ja ehitushoog samasuguse intensiivsusega edasi kestab, võib Rakvere juba mõne aasta pärast alt sama ilusaks muutuda, kui praegu Vallimäelt vaadatuna.

AINO TURSMAN

Hallid varjud

Akna taga hallid varjud
läbi udu paistavad.
Mõttekuju kurjad karjad
nagu saaki haistavad.

Seintelgi on varjud hallid,
surnud kujud hääletud;
püstitavad süngeid valle,
ümber elu — vaevatud.

Hallid varjud, manatütred,
hingeski nad hiilivad...
Lootustähe kaugeid kütki
karmilt läbi viilivad.

L. RIMMEL

Sügismõtted

Kas siis tõesti suvi on juba möödunud? Ammu see oli, kui ta päikese kutsuvad kiired embleid meid, suudlesid meie päevitanud põski ja peatusid õrnalt silitades meie pruunistunud kätel. Ammu's see oli...

Päikest kuus on kõikjal nii palju! Sinetav vesi, valged vesiroosid ja üle kõige hall-sinine taevaskõõk! Ja suve hunnitunud ööd, mis andsid mõista midagi kauget, ääretult ilusat, midagi, mille omamiseks ei tundnud ma end olevat väärt, midagi, mida ilma nende vaikivate, rahuliste öödeta poleks suutnudki leida hing. Suvi! Ta laskis rõõmu tunda kõigest, mida loodus külluses pakub, laskis tunda hetkedel suurimat õnne, laskis paisuda rinnus igatsuste metsikult põletaval leegil. Ta laskis olla meid oma südame orjad, kuulamata mõistuse vaikset ma-

nitsust. Ainult tunneteale elasime, ainult ilusatele unistustele.

On tulnud jälle sügis. Pikkade samumudega on ta tulnud, ta manitseb meid, haarab meie südame järele, nõõrides selle valusalt, üha valusamini kokku. Ja vaikselt sügisõhtuil, pimedail, igävail, kus ainult tuul kaeblikult ulub puude raagus okstes või pilgutab lehti, kuldkollaseid, ruugeid, saavad meie peas mõtted ruumi. Mõistus manitseb meie südant, meie noorustulest ülekeevab hinge. Ja rohkem kui kunagi muidu tunneme valu hinges, tunneme pettumust. Ehk ootasime siiski liiga palju...

Näe, möödunud tuuleil paiskas koltunud porise lehe vastu mu toa aknaruutu! Juba jälle pihutab vihma, jälle tuul, pilved — ikka needsamad, igavalt hallid.

A Eskola, RKTkool

Karnevali plakat

Viimased soojad päikesekiired pais-
tavad meie enne nii päevitunud põs-
kedele, suudeldes, paitades. See on
aga jumalagajäta jahe suudlus, kai-
nestav, valus... Maapind on küllas-
tunud värvidest: kõikjal nii palju kol-
last, purpurset ja pruuni. Aias nagu
mõne muinasjutukuninga sõjaväepa-
raad! Siin edev aster painutab veel
oma öökülmist puretud, siiski veel
nõtket keha tuules, seal tumepunaste
õitega daalia uhkeldab teiste murdu-
nud õiekeste ees. Kõikjal nii palju
kulda! See on aga petlik kuld, hüvas-
tjajäta viimne jahe kuld.

Kõnnin metsas, sahistan jalgadega
langenud lehtedes. Jälle tibab vihma,
jälle ulub tuul. Mets oigab, ägab...
Suri ja viimased karjed kostavad. Loo-
dus sureb, et aga ärgata jälle kaunile
kevadele... Ikka tuul, ikka vihm. See
kõik on nii monotoonne ja — võib-
olla isegi tüütav.

Tahaksin nutta, kuid pole pisaraid.

Nii rahulik ja mõnus on istuda soo-
jas toas, lugeda midagi või õppida ja
unustada sealjuures kogu ümbrus.
Noorus tahab tormata! Rinnas on
üksainus suur igatsus, tuli, mis otsib
ainult õiget väljendusvormi; seal ei
tohi leiduda sügist. Me peame elu õp-
pima tundma nii, nagu ta on, kõigi
tema hüvede ja pahedega, peame kand-
ma endaga kaasa ilusaid unelmaid,
mis aga tiivustavad tegudele, sest
muidu me ei ole väärt olema meie
kodumaa noored. Õppigem armasta-
ma ühteviisi nii hästi rõõmu kui va-
lu, õppigem armastama igavat sügist,
tema tumedaid, rasketes kähludes
metsade, väljade kohal rippuvaid pil-
vi, õppigem kuulama oma südame
häält.

Elagu noorus, elagu eluunelmad!
Sest nad on siiski enam väärt kui —
tõde, nad lasevad pettekullaski leida
tõsist kulda.

On miski tõke pant me vallatuste hoole
ja ootusärevuses värisemas rind
kui pihku vangistatud väike
[kartlik lind,
kes aina ihkab lendu vabaduse poole.

Nüüd möödunule vaatame kui
[muinasloole
ja tulevale mõeldes tikub kurku luks,
kuid samas — avanebki sissekutseks
[uks,
me lähme aralt nagu kõikuvale soole.

MIKU SAKS

Minu kahest hingest

Kuulus Goethe hüüab oma „Faus-tis: „Zwei Seelen wohnen, ach! in meiner Brust!“ Kuid mitte ainult Goethel ega ka tema poolt loodud kujudel pole kaks hinge, kahe hinga on iga inimene siin, selle alati idast läände rändava päikese all. Ka minul on kaks hinge. Üks hing on säärane, kes soovib mind alati aidata edasi paremuse poole. Ta tahab, et ma kõik oma ülesanded täidaksin korralikult. Ta sooviks on muidugi, et ma elaksin vanemate ja õpetajate järgi jumalakartuses. Niisiis — see hing soovib minule kõike head, ta on minu positiivsem, edasiviivam osa, seepärast ristingi ta Plussiks. Oleks hea, kui ainult säärane hing elustuks minu rinnas. Kuid „oleks“ on ju tun-tud paha poisina. (Oleks toetuspunkt, tõstaksin üles maakera). Mul on ka veel teine hing. Ja see teine hing soovib just risti vastu tegutseda sel-lele hingele, kelle ma nimetasin Plus-siks. Selle negatiivse hinge ma nime-tan Miinuseks. Niisiis — minu rin-nas elavad kaks hinge, nimega Pluss ja Miinus.

Harilikult elutsevad nad oma kor-teris, s. t. minu rinnas, üsna vaikselt ja rahulikult, kuid kui mul on ette-valmistusel mingisugune suurem töö, näiteks mõni referaat või kodune kir-jalik töö, siis on nad vahete-vahel nagu poksimeistrid nõõrringis, vahel ajab üks neist teist taga ja omaksin ma silmi, millega ma näeksin nende

tegevust, siis mu silmile avaneks küll väga õudseid pilte, nii umbes á la gulänje.

Kõige hirksam kodusõda mu rin-nas leiab aset harilikult eestikeelse kodukirjandi kirjutamisel.

On üks neist vähestest õhtutest, millistel mul jääb aega üle. Mu mõis-tus kuuleb, kuidas Pluss ütleb Miinu-sele: „Kuule, Isandal on vaja hakata kord kirjutama ülesantud kirjandit, mis peab olema kirjutatud dialoo-gina.“ — „Ah jäta, aega veel kümme päeva, küllap veel jõuab. Las Isand kuulab parem raadiost jazzi rütmi-kindlaid helisid.“ — Pluss ei jää veel rahule: „Ikka homme, homme, mitte täna, nõnda laisad räägivad. On tal siis parem eelviimasel või koguni vii-masel õhtul olla unisena kirjandite vihiku juures keskööni? Siis oled sina vait, isegi kahetsed, oleks võinud ikka varem valmis kirjutada.“ — Miinus muutub vihaseks, hakkab vististi juba „tegelikuks“ minema, ja viskab tusa-selt vahele: „Pea lõuad, ole ise rahul ja lase ka teisi rahus elada. No, mil-lest Sa siis praegu kirjutaksid, vististi ööbikulaulust kuuvalgel ja näkinei-dudest. Oota, kuni aeg tuleb, küllap siis leiame ikka hea teema. Kui praegu töö valmis kirjutaksid, ega Sa siis seda enam uuesti üle lugeda ei taha, töö lendaks otsekohe ahju. Aga kui viimasel õhtul saad õnnelikult otse vihikusse kirjutades tööga valmis, siis oled õnnelik, et ometi oled kord

sihil. Lööd õnneliku naeratuses vihiku kokku, pistad raamatukotti ja järgmisel päeval annad ära. Korras, üks ole!“ Nii jääbki see lugu kümme päeva enne tähtpäeva. Kaks viimast lahingut peetakse: üks viimasel pühapäeval enne tähtpäeva ja teine viimasel öhtul enne vihikute äraandmist.

Niisiis. On viimane pühapäev. Miinus on võimutsenud kogu päeva. Hommikul magasin kaua, siis tegin suusaretke Neerutisse ja koju tulnud, sõin ja heitsin puhkama. Kui ärkan, siis hakkab rääkima Pluss, kes on kannatanud kogu päeva Miinuse diktaatori all: „Kuule, veli, nüüd on viimane aeg hakata tööle dialoogi man. Mul tuli hea mõte kirjutada see dialoog ühe „kadaka“ ja rahvuslase omavahelisest jutuajamisest.“ — „Ei tule sellest midagi välja. Ega Sa mõni mõttetark ole, kes käsitleks korralikult neid hügelkeerukaid probleeme. Kui sa midagi lihtsamat ei leia, siis selle koha päält jääb küll pooleli.“ — „Aga noo, kui võtaks õige kaks noort matkurit, kes kohtuvad kas Soomes või Eestis, olles uurimas selle maa olukorda ja nad jutustavad teineteisele sellest, mis on nende omal kodumaal hääd ja mis hääd leiab ta võõralt maalt.“ — „Mjaa,“ venitab Miinus, „mõte pole just eriti halb, kui õige prooviks kirjutada.“

Ühisel nõul ja jõul aetakse mind, nende kahe diktaatori valitsusalust, laua manu, sunnitakse võtma kätte sulepää ja ette poogen paberit. Pluss asub agaralt dikteerima, kirjutangi paar rida, siis aga jääb ta hetkeks hinge tõmbama, kuna Miinus pistab vahele: „Lora kõik, mida Sa sinna kokku ajasid. Säärase jama eest saad kahe. Jääb pooleli. Aega veel on. Homme ka veel jumala päevakene, alles ülehommene tuleb töö ära anda.“ — Pluss jääb nõutult peatuma, Miinus annab talle küünarnukiga haagi kõhtu nõnda, et see valust oiates kuhugi tagakambrisse kaob, kuna mina

— oma hingede ori, heidan oma valulapse ahju leekidesse.

Ongi eelviimane öhtu, õigupoolest küll juba viimane, kuid Miinus soovib harilikult esimesel tähtpäeval vahandada. Aeg veereb. Kell lööb kuus, seitse ja siis antakse raadiost ajanäitaja õiendus. Plussile on suhu tropp aetud, talle pole veel siiani üldse sõna antud. Nüüd hakkab asi Miinuselgi halvaks minema. Aeg jõuab niikaugele, et varsti magama peab minema, kuid kirjatööd veel mitte ridagi. Nüüd võtab ta Plussil tropi suust ja väriseva häälega sõnab: „Vend, aita! Aeg on hiline. Homme peab töö ära andma. Õpetajanna ei salli viivitamist. Võime ju üsna kergesti katmata peolkäimise õiguse, nagu see juba on juhtunudki mõningate õpilastega. Isand on olnud siiani korralik oma ülesannete täitmisel. Aga mis nüüd saab?“ — Pluss on vihane ning trotsib: „Oh, homme hommikul varemini üles magamast, ehk jõuab ka veel!“ — „Vend, ära naljata, jumala pärast ära naljata!“ — „Noo olgu,“ katkestab Pluss Miinuse halisemise, „algame siis. Ega mustalt enam ei jõua kirjutada, algame kohe puhtalt. Aga millest me õige kirjutame?“ Algab sügav vaikus kahe sõbra-verivaenlase vahel. Siis aga hüüatab Pluss: „Tead, mis, kirjutame sellest, kuidas meie riidesime ja vahel isegi karvupidi koos olime selle töö pärast!“ Ta teab, et täna võib ta palju öelda, kuna Miinus on väga löödud. Miinus juubeldab: „Pluss, Sa oled ingel,“ ja lisab siis vaiksemalt: „ainult sarvede ja sabaga ja mustavärviline.“ Algab palavikuline töö, maraton üle tähtede, sõnade ja ridade. Saab läis üks lehekülg, teinegi ja kolmandatki on pool täis, siis aga tüdineb Miinus ja hakkab virisema: „Kas ei saaks juba lõppu teha. Asi läheb juba igavaks.“ — Pluss on sattunud tööhoogu ja ei vasta midagi. Miinus streigib küll aeg-ajalt, viriseb, põnnab, kuid tuleb

siiski kaasa. Lõpuks on õnnelikult jõutud sihile. Pannakse viimane punkt, kuivatatakse ja ruttu, ruttu kotti. Puudub aeg ülelugemiseks. Kell jõuab juba kesköö tunni ligidale.

Kui jagatakse kätte töid ja töö all ilutseb ilus kõver number 3, siis käib valus kihvatus läbi Plussi südame: „Oleks ikka võinud varemini töö valmis kirjutada ja vähem vigu teha.“ — „Arvad Sa,“ irvitab Miinus, „miks surevad enneaegselt sündinud lapsed? Ikka peab oma aeg täis saama, enne kui elujõuline laps maailmale sünnitatakse. Ja mis sel numbril siis viga on?“ — „Olgu kuidas on, aga järgmise töö kirjutame küll kindlasti varemini valmis.“ — Miinus hakkab naerma, naerab, naerab ja naerab. Pisarad jooksevad üle põskede alla,

nägu on moondunud, kahe käega hoiab kinni kõhtu, kogu keha väriseb ja väänleb kui tullevisatud mürksiug. Lõppeks saab ta öelda: „Arvad Sa, aga eks me näe... lubamine on ka hää poiss. Nüüd aga pea suu. Töö järele tuleb lõbu.“ Kuid vaene hääsüdamlik Pluss hakkab nutma, ta tahaks kõik oma võimed rakendada oma Isanda teenimiseks, kuid Isand on kasvatanud Miinuse niivõrd tugevaks, et temal, Plussil, pole Isanda juures mitte midagi rääkimist. „Isand, pöördu ümber,“ sosistab ta nutust väriseva häälega, „tööta korra...“ — „Ah, pea lõuad, mis Sa ulud, eks ümberpöördumine tuleb ka omal ajal, kuid praegu kõnelen mina. Pea meles, mina,“ lisab siis kõuehäälega. „mina, diktaator Miinus.“

RAIN REBAS

Rockefelleri surm

Kolm pikka päeva oli lugenud raha, hall nägu muutund mustaks nagu [muld.

Käed kõhetud ja kollased kui vaha, käen paber krabisev ja kiirgav kuld.

Ei mõttein börsilt lahkuda küll taha, kuid südamen ei enam elutuld: kesk dollareid ja kroone langes maha. Vaid paber krabises ja kiirgas kuld.

Kui hauda lasti sark ja õudsen jaaman siin viimsen, peatus rikka mehe rong; hulkk peielisi kokku tulnud saamaks.

Puul ainsal pahaendeline ronk. Päev lõppes, teise algust teatas gong, mees lamas sargan, taskus panga- [raamat.

ENN

Kroonika

Kroonikad võivad olla mitmesugused ja mitmel põhimõttel kirjutatud — näiteks need, kes ei karda „moraalselt langeda“ lugedes sellist kirjandust nagu seda on „Tallinna Post“, võivad leida sealt Jänkimehe kroonikat, mis kujutab endast följetoni toonis kirjutatud nädala huvipakkunumate sündmuste loetelu.

Meie kroonika on jälle kirjutatud teistel põhimõtetel — minu eeskujuks

on Läti Hinrek oma kroonikaga. Niisiis moodustab käesolev midagi ajaloolist, selles ei saa keegi kahelda, sest näiteks kooli suusapäev, millest te siit kilde võite lugeda, peeti mõni hea kuu tagasi, seega ajal, mis õpilase ajaarvamise järele vastab umbes Ameerika avastamisele — keskaja lõpule ja uue aja algusele.

Isiklikult meeldiks mulle küll rohkem kirjutada kroonikat päevasünd-

Rakvere Gümnaasiumi ja Keskkooli suusatajad Palermos

mustest á la Jänkimees, kuid kuna ajakirja toimetus on lähtunud põhimõttest, mis tavaliselt on maksev vaugidele antava kirjanduse juures, nimelt et uudised olgu vähemalt paar nädalat vanad, siis ka mina loon endale olukorrast seaduse, nagu seda tegi Napoleon — pealegi võib kroonika ajalooline maik mulle lugejate juures ainult plussiks tulla, sest teatavasti on ju ajalugu armastatuim õppeaine meie koolis.

Kui aga kirjandusloo õpetajad ei juhtu leidma sobivat näidet selleks, et seletada, mis on anakronism kirjanduses, siis tarvitsevad nad nüüd vihjata ainult käesolevale kroonikale.

*

Möödunud kooli suusapäev oli väga lõbus ja huvitav. Tähtsamatest demonstratsioonidest, mis seal esitati, võiks nimetada „suusaspordi ajalugu kahes vaatuses“. 1. vaatus — tutvustamine suusavarustusega ürgajast kuni tänapäevani, sündis rongkäigus koolist Tammikuni, kus esinesid kõik

tuntunad ja tunnustusväärilisemad suusamargid, alates „klassikalistest“ pütilaudadest ja lõpetades kõige moodsamate „telemarkidega“ (ka suusariietuse värvis esinesid kõik spektrivärvid, kuna riietuse lõikelt ei olnud kogu kahjuks päris täielik — puudus nimelt smoking ja frakk). 2. vaatus, tutvustamine mitmesuguste ajalooliste sõidustiilidega, sündis Surnuaia-mäel — seal oli näiteks võimalus jälgida mitmesuguseid kehahoia- kuid sõidul, kusjuures keha nurk maaga oli väga vaheldusriikas, varieerudes tavaliselt 0 kraadist kuni 180 kraadini.

*

Samas Surnuaia-mäel demonstree- risid ka kavalierid oma õrnadele daamidele mitmesuguseid suusakunsti spetsiaalnõkse. Mäekallak oli varsti poleeritud rohketest „kristiaanidest“ ja „telemarkidest“. Mõned rüütlid jälle näitasid, kuidas täiesti tasasel maal võib püsti seistes jalapealt kõige elegantsemalt kukkuda. Kuid seal ei ole midagi imestada — see on inimese

ürgelisemaid tunge, tung millest Zola oma romaanis „Maa“ nii haaravalt kirjutab — kirk maa järele.

*

Surunaia-mäelt liikus osa suusatajaid edasi Vinni mägedesse, kuna teine osa pidas kinni põhimõttest: „kodus igaüks kuulsam, ahju taga ausam“, ja jäi kohale. Kuna meil oli klassi peale ainult üks seljakott, siis pandi terve klassi toidubarustus sinna. See seljakott aga juhtus just ühe Vinni tulija selga ilustama. Hulk aega ringi sõitnud, tekkis meie „sise-ministeeriumis“ kriis, mis sundis meid seljakoti kallale asuma. Nüüd aga kerkis üles küsimus, kes viib maha-jäänutele ja „teadmatult kadunutele“ moona kätte. Kuna keegi eneses selleks erilist sisemist kutset ei tundnud,

otsustasime lõpuks: „Nad ise peaksid toidule järele tulema, sest kel janu, sel jalad“; natukene aega hiljem, asudes juba „võõra vara“ kallale ütlesime: „Kel nälg, sel näpud“; ja lõpuks, teinud seljakoti tühjaks, leidsime oma „röövtegadele“ põhjenduse vanasõnas: Kes tööd ei tee, see süüa ei saa.“

*

Selliseid suusapäevi oleks veelgi korraldatud, aga nagu poolametlikkudest ringkondadest kuuldus, olevat puuaia-pidajad ja metsakaupmehed organiseerinud, et Hamini poolt selline üritus ära keelataks — lõovad puuhinnad alla.

Tõesti oli pärast suusapäeva suurmoeks kanda rinnataskus siidrätikua asemel murtud suusaotsa.

VALVE SEEGER.

Õpilane raamatu sõbrana

Raamat on iga haritud inimese parim sõber, on kõge tarkuse allikas. Kus pole raamatut, seal pole ka kultuuri. Iga haritud inimene teab seda ja hoiab seepärast raamatut kui kallimat aaret. Kui raske oli inimesel siis, kui puudusid raamatud. Viimased on läbi teinud aste-astmelise arenemise. Tänapäeval on ta jõudnud oma arenemise tipule. Meie raamat on praegu täiuslik nii sisult kui ka väliselt.

Kui sind vaevab mõni raske küsimus, otsid sa nõu raamatult; kui sul on igav, on raamat esimene vahend selle peletamiseks. Tule, mis ajal tahes ja millises meeleolus, ikka võtab raamat sind vastu, kõneleb sulle vastavalt su meeleolule.

Eesti raamat on juba üle 400 aasta vana. See näitab, et eestlased on juba vanasti raamatuga sõbrustanud. Eestlastel on olnud juba kauges minevi-

kus janu teaduse järele ja on seda ka nüüd.

Meil, õpilastel, on raamat parimaks sõbraks ja kaaslaseks. Raamat seisab iga õpilase töölaua aukohal. On juba enesestmõistetav, et kus nimetatakse õpilast, seal mõteldakse ka raamatuid. Õpilane ja raamat on lahutamatud.

Esijoones on õpilane sõbraks just oma õpperaamatule. Seda näitab ta sellega, kui peab oma raamatud alati puhtad ja korras, sest raamatud ja vihikud on ka õpilase iseloomu väljendiks. On raamat puhas ja korralik, siis on kindel, et õpilane on ka muidu igati laitmatu.

Suurem osa päevast veedab õpilane oma õpperaamatutega. Need on talle parimad sõbrad. Kuid mitte ainult õpikud, vaid ka kõik teised raamatud on õpilase sõbrad. Kõik teosed, kust

saab midagi uut, midagi, mis laiendab õpilase silmaringi, mis õpetab teda ja annab nõu, on iga õppiva inimese sõbrad ja nõuandjad. Iga inimese õpib ju näikava, kui ta elab, eriti aga noores eas, õpilasena.

Raamat näitab, kui kaugele on ükski rahvas oma kultuuris jõudnud. Iga tõsise haridustnõudva inimese hing kisub raamatu poole, iga õpilase raamatki on väike osake ta hingest, sest selle varal on tihti kujunenud ta arenenud hing. Kui ta loeb head teost,

võib-olla tekib temaski soov ise kirjutada samasugune.

Ja see üha tiivustab teda koguma teadmisi, see tõukejõud on igale õpilasele suureks kasuks. Raamatud saavad talle armsaiks ja lahutamatuiks sõbruks. Ja kellele on armas raamat, see on õnnelik inimene. Seepärast peavad kõik pidama neid oma varimateks sõpradeks. „Ütle mulle, kes ja mis on sulle sõpradeks, ja ma ütlen sulle, kes oled sina!“ — see lause püsigu siingi meeles kauge tähisena.

NOORIMATE

S U L E H A R J U T U S I

ILSE TULLI

Minu armsaim ajaviide

Paljudel inimestel üldse ei ole aega, nad ei teagi, mis tähendab ajaviide. Neil on tööd nii palju, et ei tea, millist teha, millist tegemata jätta. Vara hommikul, peaaegu poole öö ajal tõustakse juba üles — tööle, ja minnakse magama hilja õhtul rõõmsa meele ja väsinud kehaga. Töö on nende ajaviide, nad teevad seda meelsasti ja on iseendaga rahul.

Teine osa inimesi ei teagi õieti, mis on töö. Need on harilikult väga jõukad inimesed, enamasti linlased. Ajaviiteks tehakse seda ja teist. Loetakse, peetakse koosviibimisi, sporditakse ja tehakse mõndagi muud.

Mina kuulun pooleldi esimeste hulka. Peaaegu kunagi ei ole mul aega! Alati on tööd ja õppimist. Kuid vahel jääb siiski aega üle, mida ma kasutamata ei või jätta. Mul on nii kahju tühjajoonsnud ajast. Milleks ma magan? Aega on ju elus nii vähe, magamisele kuluta suur osa sellest, vars-

ti pead surema ja midagi ei jõua sa korda saata!

Linnas olles on mul vaba aega väga vähe. Sedagi ei saada ma muidu logeldes mööda, ei, ikka teen midagi. Ajaviitena mõtlen ma juturaamatute lugemist, kirjade kirjutamist, joonistamist ja võimlemist. Ka õues jalutamine kuulub siia. Harrastan neid kõiki seejärgi, kuidas mu aeg lubab ja on tuju. Milline neist siiski armsaim? — Loos langeb vist lugemisele. Loen väga meelsasti. Mu armsamad raamatud on sellised, kus on juttu tüdrukuist, kuid ka raamatud poistest meeldivad mulle. Romaanid on väga huvitavad, iseäranis eelistan ma ajaloolisi.

Mu lemmikaastaag on kevad. Töid on siis palju, kuid pühapäevad on vabad — ajaviiteks ja puhkuseks. Lugemine jääb kevadel tagaplaanile. Looduses viibida ja mitmesuguseid vaatlusi teha on väga huvitav. Mõo-

Rakvere Gümnaasiumi ja Keskkooli õpiasringide juhid

dunud aastal oli mul tabel, kuhu märkisin sisse kõik sündmused looduses — kunas nägin esimest lõokest, kuulsin kojuruttavate kurgede hüüdeid, kus avastasin öitsva sinilille jne.

Kevadel on tore viibida kõikjal, ka niisuguses kohas, kus midagi ilusat ei olegi. Meelsasti olen oma kodutalu karjamaal, et vaadelda ärkavat loodust ja kuulata linnulaulu ning vahel seal isegi lugeda.

Ühel ilusal pühapäeval, see oli möödunud aastal, läksin lugema karjamaale. Mul oli kaasas raamat „Loo-

dusuurijate laev“. Olin lepapõõsa vilus põllupiiri lähedal. Linnud pidutsesid, kassikäpad ja võililled öitsesid, lähedalolevasti sipelgapesast jalutasid sipelgad ümbruses ja arg jänes pistis mu ligidalt mööda. Mõtlesin raamatus leiduvatele lõunamaistele imedele. Leidsin aga, et meil — väikeses Eestis — leidub samasuguseid imesid, mida aga ei osata tähele panna. Meie maa on väike, samuti meie „imed“. On vaja vaid teravat silma ja me leiamegi, et meil on palju huvitavam kui kaugel lõunamaal.

HENRIK ILMRE

Jälle kooli

Sügis on juba asunud oma värvi-potiga metsadesse. Laululinnud on juba lahkunud. Kõledalt vilistades kannab tuul esimesi kuld kollaseid lehti kesale.

Aastad üha veerevad... Eluvõitlus jätkub. Peame varakult rajama endale jalgealuse, et hiljem suudaksime elutormide möllus võitjana jõuda eesmärgile.

Kool on selleks tubli abimees. See-ga on ka seletatav, miks kõik tuihingelised poisid ja tüdrukud ihaldavad käia koolis. Nagu lihased vajavad pidevat treeningut, nii ka vaim ei arene magades. Lodevus annab inimlapse kiiresti kõlvatute ihade valda, mille tagajärjed ei ole kunagi roosilised. Iga noore elu eesmärk peab olema taevani ulatuv, et terve eluaeg oleks

millegi poole püüda ja midagi saavutada. Siis ei jää aega muiks otstarbeiks. Kindla tahtejõuga jõutakse palju kiiremini haljale oksale, sest niisugust omadust võib võrrelda tüüriga, mis suudab hoolimata määratuist karidest ja laineist laeva juhtida sadamasse.

Õnnelikkus pole kellelegi kättesaadamatu. Tuleb ainult õigest otsast alata, nagu ütleb vanarahvas, ja varsti olemegi jõudnud nii kaugele, et võime veenduda õnnes. Selleks lähemegi jälle kooli, et tulevikus võiksime õnnelikult elada ja edukalt oma kodumaa kasuks töötada.

Pöörangu-Peeter

— See oli maailmasõja päevil, kui sakslased meie maale tungisid ja siin peremeest mängisid. Peeter elas väikeses kitsarööpalise raudtee jaamas, pööras pööranguid juba aastaid. Ta oli korralik ja kohusetruu. Ümberkaudsed inimesed hüüdsid teda Pöörangu-Peetriks, sest teda nähti pööranguil. Ta ise oli selle nimega rahul.

Kuid kui sakslased meie maale marssisid ja endid peremeesteks nimetasid, käis Pöörangu-Peeter tusa-selt ringi. Selles väikeses jaamas oli nendega alati tegemist. See jaam asus Eesti viljarikkamas kohas. Siit saatsid sakslased vilja oma kodumaale, sest nendel oli nälg. Peeter jälgis alati rukralt nende askeldusi. Ühel varasel hommikul ilmusid sakslased jaama ja nõudsid vaguneid vilja ära-saatmiseks.

Oli näha, et neil oli rutt, sest Tallinnas olid meie mehed jalul. Jaama-ülem keeldus neile vaguneid andmast, üteldes:

„Need vagunid, mis siin, on teiseks otstarbeks määratud.“ Saksa ohvitserid tõstsid revolvruid ja hüüdsid vihaselt:

„Kas saab vaguneid või jääte siia seinä äärde?“

Kõike seda nägi ka Peeter.

Sakslased täitsid kõik jaamas olevad tühjad vagunid viljaga. Isegi need vagunid, mis seisid jaamas talupoegade poolt laetud puudega, lasti tühjendada. Seda pidi muidugi Peeter tegema. Ta oli küll mures, aga loopis siiski talumeeste puud vagunist, et sakslased saaksid oma vilja asemele panna. Kõik läks nii, nagu sakslased tahtsid. Rong sõitis jaama, viljavagunid haagiti järele. Sakslased ise läksid esimesse reisijate vagunisse.

Peeter oli jälle pöörangul nagu alati, aga nüüd oli tal suur haamer ja raudpeitel taskus. Ta hüppas viimase reisijatevaguni platvormile. Kui rong oli jaamast kaugel ja sõitis suure mürinaga, tagus Peeter platvormi all oleva puhvri kiilu välja. Viljavagunid jäid teele maha, kuna sakslased sõitsid edasi. Peeter jooksis ruttu jaama ja teatas sellest jaamaülemale. Jaamaülem telefoneeris Tallinna, kus olid eesti mehed võimul. Nad saatsid veduri, mis tõi viljavagunid Tallinna. Nii jäi see viljarong ikka meie kodumaale.

„Tuleviku Radade“ keelenumbri

kaastöö palutakse ära saata 20. novembriks

Kuidas õppisin masinal kirjutama

Masinakirja tund Tall. Linna Poeglaste Kaubenduskoolis

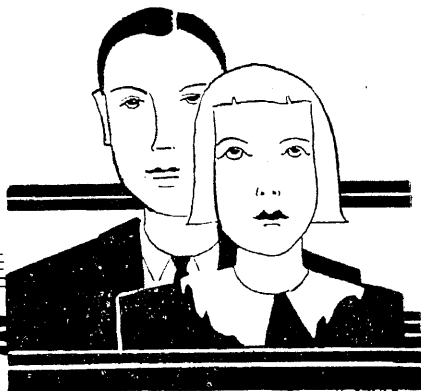

See oli möödunud aasta septembrikuus, kui esimest korda istusin masina taha. Esimesed liigutused olid kohmakad ja alati ajas naerma, kui keegi teine samasuguseid liigutusi tegi. Algul ei tundnud masinat ja sellel kirjutamine tekitas raskusi. Esimesed harjutused dikteeris õpetaja, kuid hiljem hakkasime juba iseseisvalt töötama. Oli suur rõõm, kui tunni jooksul suutsin kirjutada ühe harjutuse. Õpetaja mainis igas tunnis, et masinale vaatamine on keelatud. Selleks olid ja on ka praegugi kirjad seinal. Üks kõige tähtsam neist kõlab järgmiselt: „Kui harjutad sõrmiseid vaatama, ei õpi sa kunagi pimesi kirjutama!“ Aeg-ajalt, peale püsivat harjutamist, hakkas asi siiski edenema. Ma jaksasin juba tunniga kirjutada üle ühe harjutuse. Esimese kontrolltöö hinnanguks oli rahuldav. Kirjutasin umbes 60 tähte minutis, mis oli sel ajal keskmiseks tulemuseks klassis. Möödus veel paar nädalat ja juba oli kiirus märksa suurem kui varem. Teine kontrolltöö andis hea tulemuse. Nüüd võisin kirjutada kahe tunniga kolm harjutust, mis oli juba palju parem endisest. Õhtuti käisin hoolega kirjutamas ja sellega saavutasin järkjärgult parema tulemuse.

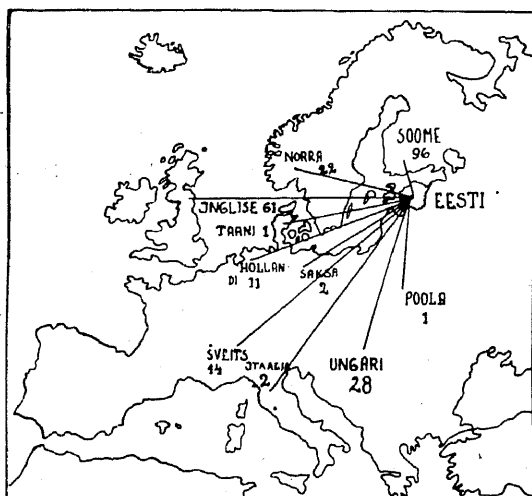
Peale jõulu hakkasin kirjutama kõrvalisi asju, mis ei läinud sugugi

nii kergesti kui harjutused. Esimesena kirjutasin nimemuutmise otsuse, mis võttis mult aega kaks tundi. Sääraste kõrvaliste asjade kirjutamine oli keelatud, sest neis oli palju tähti, mis läbi töötamata, ja sellega harjusin tähti vaatama masinalt, mis pidurdas head kirjutamist. Järgmises tunnis ei saanud ma enam kirjutada nii kiiresti kui eelmistes tundides, sest et olin harjunud vaatama sõrmiseid. Kontrolltöö, mis oleks pidanud olema parem eelmisest, oli nüüd palju halvem. Kevade poole, kui ilmad olid ilusad ja õhtud muutusid valgemaks, ei viitsinud ma enam käia masinakirja õhtustes tundides ja seega jäin teistest kaugele maha. Viimane kontrolltöö ebaõnnestus ja seega sain oma üldiseks hinnanguks rahuldava. Sel aastal olen jällegi harjutanud endise innuga edasi ja nüüd läheb kirjutamine juba palju paremini kui möödunud aastal. Tänavu ei kirjuta ma enam kolme harjutust kahe tunniga, vaid nüüd tõuseb see arv juba ligi kuuele. Algul näis kirjutamine olevat raske, kuid nüüd on ta just vastupidi — kerge. Kui oleks see olnud kõigil nii, siis poleks just vigagi, aga oli ka neid, kes said masinakirjas järeleksi. Möödunud aastal oli masinakiri rahuldav, kuid tänavu tahaksin püüda, et saaksin hea.

RINGVAADE

H. K. 1937

Rakvere õpilaste kirjavehetus Euroopa riikidega

Rakvere

Gümnaasiumi ja Keskkooli õpilaste sidemeid välismaailmaga

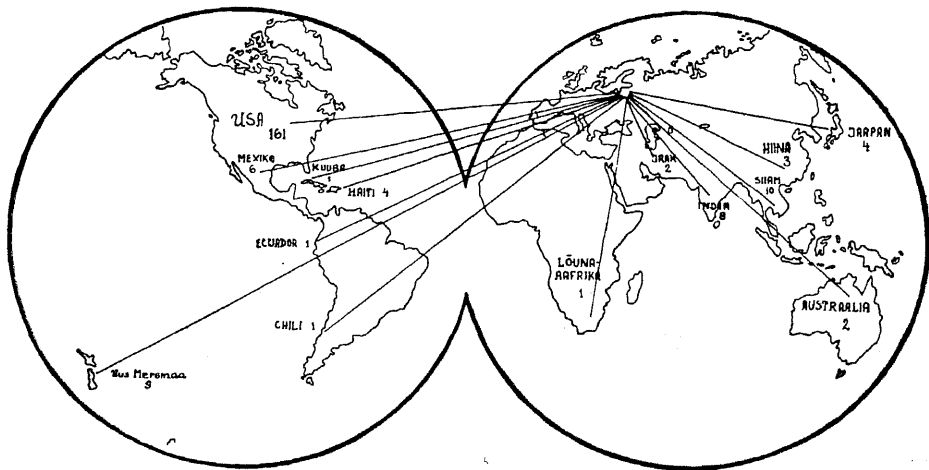
Rakvere Gümnaasiumi ja Keskkooli õpilastest on käinud isiklikult välismaal 36 õpilast (9%) 45-el korral. Seda on tehtud laevameestena merel sõites, vanematega koos reisesid või osa võttes õpilaste suvelaagrist. Külalastud on kõige rohkem Soomet (15-el korral), Lätit (12), Inglismaad (6), Taanit (5), Saksat (5), Venemaad (5); teisi riike vähem: Prantsusmaad (3), Leedut (3), Hollandit (3), Poolat (2), Rootsit (1) — üldse 11-et riiki. Nagu andmeist näha, on esikohal just mereriigid (Soome, Inglismaa, Taani, Saksa jt.), mis on seletatav asjaoluga, et need maad on õpilastele, kelle vanemad või tuttavad on tegevad laevameestena, kättesaadavamad.

Veelgi suurem kui isiklik välismaal viibimine on kontakt välismaadega kirjavehetuse kaudu. Õpilaste kirjavehetust välisriikide õpilastega asuti Euroopas süste-

maatsemalt propageerima umbes 1936. a. alates, peamiselt taanlase dr. S. V. Knudseni algatusel.

Rakvere Ühisgümnaasiumis leiame rahvusvahelise kirjavehetuse algeid juba 1930. aastal. Sellest ajast peale on kirjavehetus gümnaasiumis pidevalt suurenenud. On tõusnud korrespondentide kui ka riikide arv, kelle õpilastega kirjavehetuses ollakse. 1937. a. kevadpoolaastal oli Rakvere Gümnaasiumis ja Keskkoolis 376 õpilastest 202 õpilast (58%), kes vahetasid kirju välismaa õpilastega. Üldse oli neil 441 kirjavehetust. Kirjavehetus oli 25-e riigi õpilastega, kuhu kuulusid kaugemaist maadest Ameerika, Lõuna-Aafrika, India, Haiti, Jaapan, Uus-Meremaa, Austraalia jt. Esikohal korrespondentide arvuga olid USA (161), Soome (96) ja Inglismaa (61).

Kirjavehetus toimub peamiselt inglise

Rakvere õpilaste kirjavahetus maailma riikidega

keeles (282 juhtumit) ja saksa keeles (92 juhtumit). Kirjavahetuse peamiseks elustajaiks Rakvere Gümnaasiumis ja Keskkoolis on olnud vastava aine õpetajad (inglise, saksa ja eesti keel), kes muretsevad aadresse; 1936. a. alates aitab neile kaasa EKESKO juurde asutatud Eesti Rahvusvahelise Kirjavahetuse Büroo.

Seesuguse kirjavahetuse ülesanne on kõigepealt maailma rahvaid üksteisele lähendada; see võimaldab tutvustada rahvaid üksteise kultuuriga, aitab tõsta vastastikust lugupidamist ja on seega kahtlemata üheks

parimaks rahuaste süvendamise vahendiks. Selle kõige läbiviimine on seda kergem, et tänapäeva noortel, vaatamata nende tõulisele ning rahvuslikule erinevusele, on palju ühist, mille tõttu neil on üsna kerge leida ainet kirjavahetuseks (näit. igapäevane elu, kool, kooli vaheajad, sport, perekond, kodu, maa ja rahvas), vahetada ülevõtteid, marke, maakaarte, ajakirju, ajalehti jne.

Peale seesuguse õilsa kasvatusliku ülesande evib õpilaste kirjavahetus veel ka praktilist tähtsust, edendades õpilaste võõrkeelte oskust.

MIHKEL SAKS

Rakvere Gümnaasiumid ja Keskkoolid juubelisemestril

Rakvere gümnaasiumid pühitsesid möödunud veerandi lõpul, 22., 23. ja 24. oktoobril, kooli 25-aastast juubelit. Need päevad olid meie koolile suursündmusiks.

Juubelipidustused algasid 22. oktoobril. Öhtul oli õpetajate, vilistlaste ja õppurkonna ühine rongkäik kalmistuile, kus asetati Vabadussõjas langenud õpilaste Hugo Pajos'e, Johannes Mathiesen'i ja Ferdinand Silberstein'i kalmudele pärjad. Kalmistult tuleva rongkäiguga ühines terve kool ning siirdus Kolmainu kirikusse, kus oli pidulik jumalateenistus. Teenisid õpetajad A. Abel ja B. Ederma ning praost Beermann. Jumalateenistust kaunistasid laulud kooli segakoorilt ja solistidelt. Kirikust siirduti tõrvikrongkäigus läbi linna

Vabadussõjas langenute mälestussamba juurde. Tõrvikutesõõrist ümbritsetud mälestussambale aetas hr. direktor H. Jänes pärja. Hingesõõbivalt mõjus too õhtune kõnedeta pärjapanek. Rongkäik suundus staadionile, kus põletati tõrvikud ühislaulu saatel.

Laupäeval, 23. oktoobril oli Rakvere Käsitöölise Seltsi saalis pidu. Kavas olid kooli õpilasorkestri ja -segakoori esinemised õpetaja J. Paku juhatusel ja näidend „Vutimehed“, R. Janno noorsoojuutu dramatiseering.

Pühapäeval oli päeval samades ruumides pidulik aktus. Aktus avati E. Tamme helindiga „Kalev ja Linda“. Avasõna ütles dir. H. Jänes. Pidukõne pidas haridusministri abi hr. V. Päts, kes kõneles hariduse

tähtsusest tänapäeval. Kui minevikus oli haridus otstarbeks, siis tänapäeval on ta vaid abinõu sihi saavutamiseks. Kooli kohuseks on kasvatada kõlblaid ning isamaale ja ühiskonnale kasulikke kodanikke. Järgnes hümn ning siis ülevaade kooli ajaloost hr. direktor H. Jäneselt. Aktuse esimese osa lõpetas õpilaste kahekordne meeskvarlett Türrpu lauluga „Mu Eestimaa“.

Aktuse teise osa moodustas lipu üleandmine koolile vilistlaskogu poolt ning selle õnnistamine õpetaja A. Abeli ja ülempreester A. Leetsi poolt. Lipp kannab kirja „Celse erige facem“. Lõpuks laulis kooli segakoor kaks isamaalaulu.

Aktuse kolmanda osa moodustasid tervitused. Rakvere linna poolt kingiti koolile tiibklaver ning Viru Maakonna valitsuse poolt 750-kroonine raadio. Vilistlaskogu poolt tehti teatavaks iga-aastase stipendiumi asutamine, mis antakse ühele selles koolis õppivale parimale õppurile. Tervitusi oli veel teistelt Rakvere koolidelt. Tervitus-telegramme saatsid naabergümnaasiumid ning koolide endised direktorid. Lõppsõna ütles hr. direktor H. Jänes, kelle ettepanekul saadeti ka härra Riigihoidjale tervitusteogramm. Aktus lõppes ühislauluga „Eesti lipp“. Järgnes rongkäik koolimaja uue lipuga.

Õhtul oli samades ruumides pidu eelmise õhtuse eeskavaga.

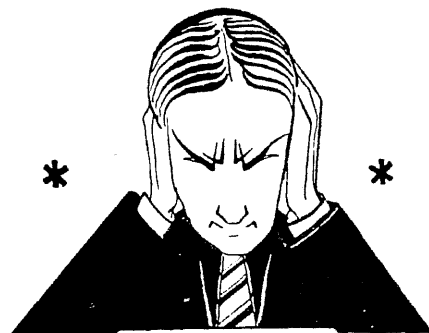
Nüüd midagi ka õpilaselust. Kõik Rakvere gümnaasiumides ja keskkoolides õppivad õpilased moodustavad Õpilaskonna, milline on koordineerivaks võimuks ringide vahel. Õpilaskonna kõrgeim isik on õpilaskonna juhataja, kelleks on praegu õpil. A. Kruustamm. Teda abistab tema töös 6-liikmeline juhatus. Kooli „parlamendiks“ on esinduskogu, millesse kuulub igast klassist 2 esindajat ja igast õpilasingist üks esindaja. Õpilaskond teostab ka suuremaid

üritusi, mis käivad üle üksiku ringi jõu. Õpilaskonna häälekandjaks on ajakiri „Tunglakandjad“, mis ilmub 2 korda poolaastas. „Tunglakandjate“ toimetajaks on kooli kangeim kirja-, kõne- ja laulumees Enn Kaljuraid. Oma huvialadele vastavalt on kogunenud õpilased ringidesse. Vanim neist on Naturalistide Ring, õpil. M. Mäe juhatusel ja õpet. J. Erm'i hooldamisel, millele on tänavune semester samuti juubelisemestriks, nimelt täitub tänavu ringil 20. tegevusaasta. Kirjandusring L. Truuvärki juhatusel ja õpetaja J. Meerits'a hooldusel koondab endasse kirjandushuvilisi õpilasi. Sportlased on koondunud muidugi Spordi Ringi, mille juhatajaks on tuntud noorsportlane, tennismeister M. Kruusimägi ja hooldajaks õpetaja H. Pauskar. Karskursing viljeleb päale oma pääsihtide ka malemängu. Selle ringi juhatajaks on P. Tambek, kes on koolis tuntud kangeima kõnemehena, ja hooldajaks prl. E. Grigordoi. E. Toomaru juhatusel ja S. Talmre hooldamise all on kooperatiiv, mis muretseb õpilastele tarvilikke õppevahendeid. Koolis töötab veel lugemislaua, mille juhatajaks ja hooldajaks on üks populaarsemaid õpetajaid hr. J. Blauberg. Säärane on meie kool juubelisemestril. Õpilaste isetegevust pidurdab ruumide kitsikus, millest aga loodetakse üle saada tuleval õppeaastal, kui õpime juba uues koolimajas. Ka kooli juubel on võtnud osa õpilaste vabast ajast, kuid seda intensiivsemalt võime asuda tegutsema nüüd päale juubelit. Meie teame, et meie õpilased pole üksinda, vaid et meile mõtlevad ka meie vanemad kaasvõitlejad-vilistlased, meie vanemad, meie Rakvere linn ja Viru maakond. Kuid need kõik ootavad meilt samuti midagi. Nad ootavad, et meie tõesti käiksime juba praegugi, kuid tulevikus kindlasti põhimõtte „Celse erige facem!“ järgi.

ÕPILASRINGIDE JUHID!

LÄKITAGE ÜLEVAATEID JA PILTE OMA
ÕPILASRINGIDE TEGEVUSEST!

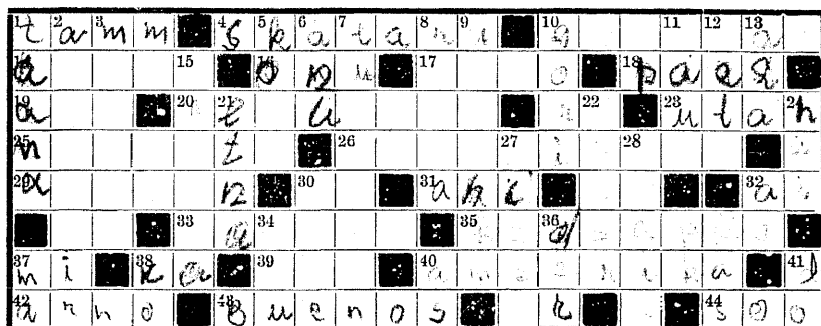
„Tuleviku Rajad“ ilmuvad üks kord kuus (välja arvatud juuni, juuli ja august). Tellimishind kr. 2.— kogu õppeaastas, 90 snt. sügispoolaasta, 115 snt. kevadpoolaasta. Üksiknumber — 25 snt. Vastutav tegevtoimetaja: Karl Mihkla. Toimetus: Joh. Aavik, Harald Jänes, Otto J. Küisel, Hugo Lepik, Oskar Parlo, Helene Tamverk, Aleksander Vaigla. Väljaandja: Eesti Keskkooliõpetajate Kogu. Toimetuse ja talituse aadress: Tallinn, Sakala 51. Tarvitamata käsikirju alal ei hoita. Käsikiri saadetakse tagasi, kui selleks on lisatud mark.

AJUSPORT

U. AANJA

Mõistatus nr. 2.

Põikread: 1. Lehtpuu. 4. Linn Albaanias. 10. Eesti maalikunstnik. 14. Saksa filminäitleja. 16. Sugulane. 17. Muusikariist. 18. Riidest lint. 19. Kohamäärsõna. 20. Laskerelv. 23. USA osariik. 25. A. Tolstoi teos. 26. Kuulus naiseikleja ajaloost, eesnimega. 29. Rubinsteini ooper. 31. Annab soojust. 32. Valuhüüe. 33. Revüütants. 35. O. Lutsu lastejutt. 37. Noot. 38. Kaassõna. 39. Habras. 40. Maailmajagu. 42. Jõgi Itaalias. 43. Aires, linn Lõuna-Ameerikas. 44. Pärnu linnapea.

Püstread: 1. Järv Aafrikas. 2. Sportlased. 3. Eesti minister. 5. Tugev. 6. Mehenimi. 7. Inglise kolledži juhatajanna, Tallinnas. 8. Vald Tartumaal. 9. Peeter Suure lähemaid kaastöölisi neeger, Puškini esiisa. 10. Eesti karikaturist. 11. Jaam Tallinn-Paldiski liinil. 12. Linn Prantsusmaal. 13. Töö, amet. 15. Beethoveni tuntud helind. 21. Tulemägi Euroopas. 22. Eesti poetess. 24. Röövkala. 27. Lähene, start. 28. Kindlustusselts Eestis. 30. Territoorium Lääne-Brasiilias. 34. Juhatus. 36. Artikkel, saksa keeles. 37. Mina. 41. Noot.

E. NURK

Kirjandusmõistatus nr. 3

Kas tunnete uusromantikuid ja nende teoseid?

1, 2 — 3, 4, 5, 6, 7, 8, 4 — 9, 10, 4, 11, 6, 7, 6, 9, 8 — 12, 7, 13, 14 — 15, 15, 13, 7 — 11, 2, 11 — 12, 9, 8, 4 — 12, 4 — 11, 4, 16, 11, 6, 9, 8 — 8, 15, 16, 4 — 11, 4 — 3, 4, 9, 8, 7, 11, 7 — 17, 4, 3, 10, 7, 9, 14 — 13, 4, 13, 1, 2 — 1, 4 — 3, 4, 9, 8, 7, 11, 7, 3 — 3, 9, 2, 10, 3, 7, 17, 4, 11 — 17, 9, 9, 13, 7, 6, 7 — 17, 4, 13, 1, 2 — 1, 4 — 17, 4, 16, 2 — 6, 7, 7, 6 — 18, 18, 11, 6, 2, 17, 4, 9, 14 — 19, 4, 1, 4, 19, 4, 19, 4, 13, 1, 2 — 1, 4 — 19, 4, 2, 10, 7, 3 — 19, 18, 9, 19, 2, 17, 4, 11 — 20, 19, 6, 9, 19, 2, 11 — 5, 2, 13, 1, 7.

Lahenduse võti.

18, 13, 11, 2 — 11, 4, 7, 17, 4, 6 — =
Fr. Tuglase novellikogu.
19, 2, 13, 9, 11, 21, 21 — 1, 4 — 19, 4, 13, 9, 6, 11, 2, 6 = F. Dostojevski maailmakuulus teos.

16, 4, 8, 8, 7, 3, 7 — 11, 4, 7, 17, 4, 12, 9, 8, 7, 19 = G. Hauptmanni teos.
8, 9, 3, 6 — 16, 22, 3, 10, 7, 13, 6, 6, 22, 8 = S. Lagerlöfi teos.
12, 4, 4 — 18, 8, 8, 9, 6, 11, 2, 6 = K. Hamsuni teos.
11, 2, 9, 6, 19, 4, 19, 6, 9, 14 — 3, 2, 18, 4 — 1, 15, 3, 3, 7 — 11, 4, 3, 17 = J. Aho laasi.
6, 9, 8, 9, 3, 9, 8, 14 = d'Annuncio teos.
14, 22, 13, 9, 4, 8 — 10, 13, 4, 23 — 5, 22, 13, 11, 13, 7, 7 = O. Wilde'i teos.
5, 9, 12, 7, 14, 4, 14 = M. Maeterlinck'i sümbolistlik teos.

Asendades numbrid tähtedega, saame õigel lahendusel ülemalseisvate numbrite asemel tsitaadi Fr. Tuglase novellist „Meri“. Numbrid on mõlemal poolel ühised. Sõnad on kriipsudega üksteisest eraldatud.

Mõistatus nr. 1 lahendus

Lahendaja Elmar Jaakson, Valgast.

Auhind: „Tuleviku Radade“ aastakäik.

Lahenduse võti.

15, 2, 9, 3, 7, 14, 4, 3, 2 — 20, 7, 6, 7 = Jakobsoni teos „Metsalise rada“.
9, 5, 14, 2, 18, 4, 1, 5 — 20, 7, 16, 7, 6 = Eesti koolinoorsoo ajakiri „Tuleviku Rajad“.
21, 7, 8, 8, 4, 12, 7, 14, 4 — 20, 7, 21, 18, 7, 3 = Ed V. Saksa ajalooline romaan „Hannibali rahvas“.

3, 13, 16, 7, 3, 16, 4, 9 = R. Rohu teos „Sõjasõit“.
15, 7, 20, 2 — 16, 7 — 9, 7 — 11, 19, 2, 17 = Aino Kalda kõmutekilanud näidend „Mare ja ta poeg“.
15, 4, 1, 5, 15, 10, 20, 6, 4 = H. Raudsepa näidend „Mikumärdi“.

Lahendus.

Kes ei suuda ennast käskida, see peab sõna kuulma, ja mõnigi suudab ennast käskida, aga tal puudub veel palju, et oma käsku ka kuulda.

Lahenduse tulemus: tsitaat teosest „Nõnda kõneles Zarathustra“.

«Tuleviku Radade» jõulunumbri

kaastööd palutakse ära saata

5. detsembriks